

Nihánj me 'o yanj cartá qui'yaj síi cu'naj Pablo ca'néé so' rihaan nij yuvií noco' man Diose yanj chuman' cu'naj Romá a

¹ 'Unj me síi cu'naj Pablo, ne 'yaj sunj rihaan Jesucristó a. Dan me se canacúún Jesucristó mán 'unj guún 'unj apóstol che'é rej nata' 'unj se-nana Diöse nana sa' rihaan yuvií, ² ne dan me se gaa naá cataj Diöse rihaan nij síi nata' se-nana Diöse gaa naá, ne vaa güii tñanii ya Diöse man yuvií rihaan sayuun, ne cunó nij síi nata' se-nana Diöse, ne cachrón nij so' nana ca'mii Diöse rihaan yanj cu'naj danj Diöse nanj adonj.

³⁻⁴ Dan me se cataj xna'anj Diöse che'é Jesucristó sij 'nij ra'a man ní', ne dan me se ta'níi Diöse me Jesucristó, ne sij noco' xna'anj tuví' ga síi cu'naj David síi cane gaa naá me so', ne dan me se ase vaa nee man síi cu'naj David ro', danj vaa nee man so' uún, tzaj ne cavi' so', gaa ne cunuu i'na' uún so', ne che'é dan me ne'en ní' se vaa ya ta'nij Diöse me so' ne síi sa' nimán me uún so' a.

⁵ Inanj che'é Jesucristó me qui'yaj Diöse se luj che'ej se vaa cune' Diöse manj ca'anj 'unj rihaan nij yuvií yaníj a. Dan me se ne ca'anj 'unj rihaan nij yuvií israelitá ma'. Tzaj ne ca'anj 'unj rihaan nij yuvií yaníj, ne dan me se me rá Diöse cataj xna'anj 'unj se-nana Diöse rihaan nij yuvií yaníj

yo', che'é rej cuchuman rá nij so' nana sa' yo', gaa ne cunō nij so' rihaan Diose adonj. ⁶ Ne yuvij yaníj me ta'aj nij soj uún, ne canacúún Jesucristó man ma'an soj sij yaníj canocō' soj man so' adonj.

⁷ Dan me se 'yáá 'unj yanj nihánj ca'nej 'unj rihaan nij soj sij yanj chuman' Romá sij 'ee ndo'o rá Diose man, ne dan me se canacúún Diose man soj guun soj síi gaa sa' nimán, ne me raj qui'yaj Rej ní' Diose qui'yaj Jesucristó sij 'nj ra'a man ní' qui'yaj se luj che'é soj, ne me raj gaa xej nimán soj, qui'yaj uún roj so' adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa me ndo'o rá síi cu'naj Pablo cuchí' so' chuman' Romá a

⁸ Cuno yuvij man nu' cachra' rihaan chumij se vaa amán rá nij soj ni'yaj soj Diose, ne che'é dan me nagó' 'unj graciá rihaan Diose, ne racuíj Jesucristó man 'unj nago' 'unj graciá rihaan Diose che'é cunudanj soj ei. ⁹ Dan me se 'yaj suun 'unj rihaan Diose, ne natá' 'unj nana sa' se-nana ta'níi Diose síi cu'naj Jesucristó, ne che'é dan ne'en Diose se vaa ya ya niganj achíin ni'yáj rihaan Diose che'é soj ei. ¹⁰ Ne gaa achíin ni'yáj rihaan Diose, ne achíin ni'yáj che'é soj, ne dan me se achíin ni'yáj rihaan Diose se vaa ca'vej so' cuchij chiháán soj vaa güii, ¹¹ ne me raj quene'enj man soj, ne me raj narquej chrej nucuaj man soj, che'é rej quinari' nucuaj nimán soj a. ¹² Dan me se nucuaj ndo'o rá cunudanj ní' man tuvi' ní', ne che'é dan me asa' nari' tuvi' ní', ne narque ní' chrej nucuaj man tuvi' ní' á. ¹³ Ne me raj quene'en soj se vaa guun que'ee güii cachronj cuchij chiháán soj, tinuj, nocoj. Tzaj ne ne ca'vee cuchij, che'é se vaa ndo'o suun rihanj,

tzaj ne ase vaa natá' 'un̄j rihaan yo'ó nij yuvīj yan̄j ro', dan̄j gaā gueē nata' 'un̄j rihaan soj a. Ndaa s̄j, gaā nē cunūu riī doj tuvi' ní', qui'yaj ní' adon̄j. ¹⁴ Dan me se che'é se nō xcūún 'un̄j nata' 'un̄j rihaan cunudan̄j nij yuvīj yan̄j ro', che'é dan nata' 'un̄j rihaan soj, nē dan me se rihaan nij síi man̄ chuman' nocoo do', rihaan nij síi yan̄j quij do', rihaan nij síi avii rāa do', rihaan nij síi nē nicaj cuentá do', rihaan cunudan̄j nij so' natá' 'un̄j a. ¹⁵ Che'é dan niha' ndo'o raj cuchij chuman' Romá ca'mii natáj 'un̄j se-nanā Diosē nanā sa' rihaan soj uún adon̄j.

Nanā nihánj taj xna'anj se vaa vaa ndo'o yu'vee nó se-nanā Diosē nanā sa' a

¹⁶ Taj ā doj chrej na'aj nó rihan̄j ca'mij se-nanā Diosē nanā sa' ma'. 'O se nanā nucuaj uxrá me se-nanā Diosē, nē dan me se ca'mii Diosē se-nanā Diosē cunoo yuvīj, nē cuchuman̄ rá nij yuvīj cunoo nij yuvīj nanā, nē tinanii Diosē man̄ nij yuvīj rihaan sayuun, nē dan me se asino yaan me rá Diosē tinanii Diosē man̄ nij yuvīj israelitá rihaan sayuun, nē me rá uún Diosē tinanii Diosē man̄ nij yuvīj yan̄j rihaan sayuun uún adon̄j. ¹⁷ Dan me se cataj se-nanā Diosē rihaan ní' se vaa ca'vee cunūu sa' nimán ní' rihaan Diosē, qui'yaj Diosē, gaā nē amán rá ní' ni'yaj ní' Diosē, nē che'é dan cunūu sa' nimán ní' rihaan Diosē a. Ndaa s̄j, gaā nē cuchuman̄ doj rá ní' ni'yaj ní' man Diosē a. Veé 'o cuyāan vaa nanā nihánj gā nanā nō rihaan dan̄j Diosē, taj yo' se vaa: “Maan̄ che'é se amán rá ní' ni'yaj ní' man Diosē, che'é dan cunūu sa' nimán

ní', ne gaa i'na' ní' rihaan Diose nu' cavii nu' ca'anj adonj", taj danj Diose a.

Nana nihánj taj xna'anj che'é cacun' qui'yaj yuvii
a

18-19 Aj cataj xna'anj Diose síi nicun' xta' rihaan ní' se vaa a'maan rá Diose ni'yaj Diose cunudanj se chi'ii 'yaj nij yuvii, ne me rá Diose xcaj nij yuvii cuentá se vaa síi uun chij sa' me so', ne che'é dan qui'yaj Diose daj a rasuun man rihaan chumii nihánj ni'yaj yuvii a. Aj ne'en yuvii rasuun, ne xcaj nij yuvii cuentá se vaa síi uun chij sa' ndo'o me Diose, tzaj ne inanj cacun' 'yaj nij yuvii, ne che'é dan taj se 'yá' cunō nij yuvii nana ya a ma'. Che'é dan me a'maan rá Diose ni'yaj Diose man nij yuvii a. ²⁰ Dan me se gaa qui'yaj Diose chumii, ne curuvi' nu' rasuun qui'yaj Diose ni'yaj yuvii, ne nuvi' ma'an Diose ni'yaj yuvii, tzaj ne ne'en yuvii nij rasuun qui'yaj Diose, ne xcaj nij yuvii cuentá se vaa síi uun chij ndo'o me Diose, ne dan me se xcaj nij yuvii cuentá se vaa ya orún' so' me Diose, ne xcaj nij yuvii cuentá se vaa gaa nucuaj ndo'o Diose nu' cavii nu' ca'anj, rá Diose a. Che'é dan sese cataj nij yuvii se vaa ne ne'en nij yuvii daj vaa Diose, ne síi ne me nij yuvii nanj adonj. 'O se aj quene'en nij yuvii nu' rasuun qui'yaj Diose adonj.

²¹ Dan me se aj quene'en nij yuvii daj vaa Diose, tzaj ne ne cataj nij yuvii se vaa sa' vaa Diose ma'. Ne nago' nij yuvii graciá rihaan Diose ma'. Me rá nij yuvii cavii raá ma'an nij so' daj vaa Diose, tzaj ne se guun nucuaj nij so' qui'yaj nij so' danj ma'. Che'é dan inanj raá ma'an nij so' vaj nij so', ne ne ca'vee xcaj nij so' cuentá a ma'. ²² Síi cuu raá me

nij so', taj ma'an nij so', tzaj ne ca'mii ne nij so', ne tananj nahuun nij so' sí ni'yon doj a. ²³ Diose me sí ve'é ndo'o vaa, ne daj chihaa mij ne avi' so', ne che'é dan no xcuún yuvii canoco' yuvii man so' adonj. Tzaj ne na'vej rá nij yuvii canoco' nij yuvii Diose ya ma'. Maan se yuvii do', xtâ do', xcuu do', xcuáa do', tinanga' nij yuvii, ne yo'ó rasuun 'anj ni'ya uun rihaan yo'óo nihánj tinanga' nij so', ne taj nij so' se vaa ya'anj me tinanga' nij so', taj nij so' nanj adonj.

²⁴ Che'é dan ca'ne' rá Diose ga nij so' qui'yaj nij so' me se nij me rá ma'an nij so' qui'yaj nij so', ne inanj se nij ndo'o qui'yaj nij so' nanj adonj. Dan me se qui'yaj ndo'o nij so' cacun' man ma'an nij so', ne inanj se nij qui'yaj nij so' ga tuvi' nij so', ²⁵ ne se-nana Diose nana ya ne ca'vej nij so' cunonj so' a ma'. Maan se nana ne cuno nij so' nanj adonj. Ne na'vij nij so' rihaan nij rasuun qui'yaj Diose, tzaj ne rihaan ma'an Diose ne na'vij nij so' ma'. Ne Diose me sí guun chij uxrá rihaan cunudanj rasuun nu' cavii nu' ca'anj adonj. Veé danj gaa ya ei.

²⁶ Che'é dan ca'ne' rá Diose ga nij yuvii qui'yaj ma'an nij yuvii se nij, ne nij chana me se ne ca'vej rá nij chana cotoj nij no' ga nica nij no' a ma'. 'O se naqui'yaj nij ta'aj nij chana chii man nij chana, ne otoj nij no' ga tuvi' chana ma'an nij no' nanj adonj. ²⁷ Ne adi' se 'yaj nij chana ga tuvi' chana nij no' ro', danj qui'yaj guee nij snó'o uún ga tuvi' snó'o so' uún nanj adonj. Dan me se síj cotoj nij snó'o ga nica nij so', ne guun rá nij so' cotoj nij so' ga tuvi' snó'o nij so', ne nij ndo'o qui'yaj nij snó'o, ne quiran' nij so' sayuun che'é se nij qui'yaj nij so'

adonj.

²⁸ Ne ca'vej rá nij yuvii quene'en nij yuvii daj vaa Diose a ma'. Che'é dan ca'ne' rá Diose ga nij yuvii, ne navij raa nij yuvii snúu nanj á. Ndaa síj, gaa ne inanj se nij 'yaj nij yuvii, ne dan me se 'yaj nij so' inanj se na'vej rá Diose qui'yaj nij so' nanj adonj. ²⁹ Quij vaa nimán nij yuvii a. Inanj me rá nij yuvii guun nij yuvii sí ru'vee doj, ne uun xcoj ruvaa rá nij yuvii ni'yaj nij so' tuvi' nij so' a. Ticavi' nij yuvii tuvi' nij yuvii, gaa ne anicaj nij yuvii unu' nij so' a. Nano' ndo'o nij yuvii daj qui'yaj nij yuvii, qui'yaj chi'ii nij yuvii man tuvi' nij yuvii a. Nanó nij so' cuentó ne che'é tuvi' nij so', ³⁰ ne nij a'mii nij so' che'é tuvi' nij so' a. Na'vej uxrá rá nij so' ne'en nij so' Diose a ma'. Inanj nana xcoj ruvaa a'mii nij so' ga tuvi' nij so' a. Sí sa' uxrá me nij so', rá nij so', ne che'é dan guun chij nij so', rá nij so' a. Niganj yaj a'yuj nuchruj raa nij so' daj gaa qui'yaj nij so', qui'yaj chi'ii nij so' man tuvi' nij so' a. Ne uno nij so' a'mii rej nij so' a'mii nii nij so' a'mii a ma'. ³¹ Sí ni'yon me nij so', ne a 'ó tuvi' nij so' ne nucaj rá ni'yaj man nij so' a ma'. Ne 'ee rá nij so' tuvi' nij so' ma'. ³² Ne'en nij so' se vaa quiran' nij so' sayuun, qui'yaj Diose, tzaj ne ne acaj nij so' cuentá ni'yaj nij so' nana a'mii Diose a ma'. Maan se inanj cacun' 'yaj nij so', ne ndaa niha' rá nij so' ni'yaj nij so' man yo'ó yuvii 'yaj cacun' adonj.

2

Nana nihánj taj xna'anj daj qui'yaj Diose asa' ca'ne' Diose cacun' che'é 'o 'o yuvii a

¹ Me che'é taj so' se vaa orún' tuví' so' tumé cacun' ga. 'O se 'o cyaan vaa cacun' 'yaj ma'án so' ga cacun' 'yaj tuví' so', ne sese cuta' so' cacun' xráá tuví' so', ne cuta' uún nii cacun' xráá ma'án so' adonj. ² Ya uxrá Diose me síi ca'ne' cacun' che'é cunudanj síi 'yaj danj adonj. Dan me se inanjanā ya ca'mii Diose güii ca'ne' so' cacun' che'é yuvii, ne nu' síi chi'ii ro', quiran' ndo'o nij so' sayuun, qui'yaj Diose ei. ³ Dan me se utá' so' cacun' xráá tuví' so', ne 'o cyaan vaa cacun' 'yaj ma'án so' uún a. Asá' ca'vee quinanii so' rihaan sayuun asá' ca'ne' Diose cacun' che'é cunudanj yuvii, rá so' ga.

⁴ Me che'é ne guun ya rá so' se vaa me rá Diose qui'yaj sa' Diose che'é so' ga. Ne me rá uún Diose caraa x'naa Diose che'é so' adonj. Na'vej rá Diose qui'yaj Diose sayuun mán so' ma'. Ne ne'én so' ase Diose me síi 'ee rá ni'yaj mán so' a. Ne me rá Diose canicaj nimán so' canocó' so' man so' adonj.

⁵ Tzaj ne veé dan me se na'vej uxrá rá so' tanáj so' chrej noco' so', ne na'vej rá so' canicaj nimán so' canocó' so' man Diose ma'. Ne vaa güii ca'ne' Diose cacun' che'é yuvii, ne ca'mii ya Diose, ne caxrii yuvaā Diose man cunudanj nij síi tumé cacun', ne dan me se caxrii yuvaā Diose man ma'án so' uún adonj. Ma'án so' qui'yaj caxrii yuvaā Diose mán so' nanj á. ⁶ Dan me se ca'ne' Diose cacun' che'é 'o 'o yuvii, ne sese sa' qui'yaj yo'o so', ne sa' qui'yaj Diose ga so', ne sese yo'o so' qui'yaj cacun', ne ca'anj so' rihaan ya'an, qui'yaj Diose a. Danj gaa qui'yaj Diose adonj.

⁷ Dan me se ta'aj yuvii racuúj man tuvi' nij so', ne inanjan 'yaj nij so' se sa' che'é tuvi' nij so', che'é rej cataj Diose se vaa sa' qui'yaj nij so' a. Me rá

nij so' cayáán nij so' ga Diose nu' cavii nu' ca'anj, ne ya uxrá danj gaa qui'yaj Diose á. Cayáán nij so' ga Diose nu' cavii nu' ca'anj, qui'yaj Diose adonj. ⁸ Xcoj ruvaa ndo'o rá yo'ó ta'aj yuvii, ne ne uno nij so' nana ya ma'. Maan se tucuaán chi'ii inanj noco' nij so', ne che'é dan caxrii yuvaa Diose man nij so' a. ⁹ Qui'yaj Diose sayuun man cunudanj nij sí qui'yaj se nij, ne quiran' ndo'o nij so' sayuun, qui'yaj Diose, ne asino ca'ne' Diose cacun' che'é nij sí israelitá, gaa ne guun che'e so' ca'ne' so' cacun' che'é nij yuvii yaníj a.

¹⁰ Tzaj ne sa' uxrá qui'yaj Diose ga nij yuvii qui'yaj se sa', ne Diose me sí cataj se vaa sa' qui'yaj nij so', ne gaa xej nimán nij so', ne se cuhu'vi' nij so', qui'yaj Diose ma'. Danj qui'yaj uún Diose che'é nij yuvii israelitá qui'yaj se sa', gaa ne danj qui'yaj uún so' che'é nij yuvii yaníj a. ¹¹ Veé 'o cuyaán vaa cunudanj ní' rihaan Diose, ne 'o cuyaán qui'yaj Diose che'é 'o 'o ní', ne dan me se ase vaa qui'yaj ní' gaa cayáán ní' rihaan chumii nihánj ro', danj gaa guee qui'yaj Diose ga ní' adonj.

¹² Yuvii noco' se-tucuanj Moisés me nij yuvii israelitá, ne che'é dan, sese ne 'yaj nij yuvii israelitá nu' se-tucuanj Moisés, ne qui'yaj Diose sayuun man nij so' a. Ne noco' nij yuvii yaníj se-tucuanj Moisés, tzaj ne ne'en ma'an nij so' daj me rá Diose qui'yaj nij so', ne che'é dan quiran' nij so' sayuun sese se ca'vej rá nij so' qui'yaj nij so' ndaa vaa taj Diose adonj. ¹³ Ca'vee se ne'en uxrá ní' daj vaa se-tucuanj Moisés, tzaj ne sese se qui'yaj ní' ndaa vaa taj tucuaán yo', ne se cunuu sa' nimán ní' rihaan Diose ma'. Tzaj ne sese qui'yaj ní' ndaa vaa

taj tucuáán yo', ne ya cunu sa' nimán ní' rihaan Diose adonj. ¹⁴ Nda' se ne ne'en nij yuviij yaníj se-tucuanj Moisés, tzaj ne avii inanj raá ma'an nij so' qui'yaj ma'an nij so' ndaa vaa me rá Diose qui'yaj yuviij adonj. Ne'en ní' se vaa 'yaj ma'an nij so' se vaa me rá Diose qui'yaj nij so', ne xcaj ní' cuentá se vaa nicaj nij so' tucuáán me rá Diose canoco' yuviij, ¹⁵ ne che'é se vaa 'yaj nij so' ro', che'é dan ne'en ní' se vaa ne'en ma'an nij so' daj me rá Diose qui'yaj yuviij, ne dan me se sese 'yaj nij so' se nij, ne ne'en ma'an nij so' se vaa na'vej Diose qui'yaj nij so' danj a. Ne nuchruj raá nij tuvi' nij so' me tucuáán sa' qui'yaj nij so', ne che'é dan ne'en ní' se vaa ya ne'en nij so' daj me rá Diose qui'yaj nij so' adonj. ¹⁶ Ne danj gaa ca'ne' Diose cacun' che'é nij so' güii ca'ne' Diose cacun' che'é nimán yuviij á. Danj a'mii se-nana Jesucristó nana sa' a'mij rihaan yuviij ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ne noco' sa' nij yuviij israelitá se-tucuanj Moisés ma'

¹⁷ Tzaj ne ya yuviij israelitá mé so', rá so' á. Nucuj rá so' se vaa cavii sa' so', qui'yaj se-tucuanj Moisés, ne ne'en so' Diose, rá so' á. ¹⁸ Ne'en so' daj me rá Diose qui'yáá so', ne tucu'yón so' se-tucuanj Moisés, ne inanj sa' 'yáá so', rá ma'an so' á. ¹⁹ Ne'en ma'an so' tiháán so' chrej man nij yuviij aráán rihaan, rá so' á. ²⁰ Ne'en so' tucu'yón so' man nij yuviij ni'yón do', man nij xnii do', rá so' á. Che'é se tucu'yón so' se-tucuanj Moisés, ne che'é dan ne'en so' nu' nana ya, rá so' á. ²¹ Sese ne'en so' tucu'yón so' man yo'ó yuviij ro', me che'é na'vej rá so' tucu'yón so' man ma'an so' ga. A'mii natáj so'

rihaan yuvij se vaa se qui'yaj ituu yuvij ma'. Tzaj ne ma'án so' me sí ituu, ne me che'é 'yaj ituu so' ga. ²² Se cotoj yuvij ga nica tuvi' yuvij, taj so', tzaj ne me che'é otoj so' ga nica tuví' so' ga. Nij ndo'o vaa ya'anj acój yuvij, rá so', tzaj ne me che'é 'yaj ituu so' sa'anj nuu tacóo nij ya'anj yo' ga. ²³ Sa' uxrá 'yáa so' unó so' nu' se-tucuanj Moisés, taj so', tzaj ne veé dan me se 'yaj ndo'o so' cacun' na'vej rá Diose qui'yáa so', ne che'é dan a'nga' nacoo yuvij ni'yaj nij yuvij Diose, 'yáa so' adonj. ²⁴ 'O se aj qui'yaj soj ndaa vaa taj nana no rihaan danj Diose adonj. Nanj taj danj Diose, ne: “Ma'an soj sij israelitá 'yaj a'mii yuvij yaníj nana nij che'é Diose á”. Nihánj me nana ca'mii Diose che'é ma'an soj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa me rá Diose canoco' nimán yuvij man Diose a

²⁵ Cuta' nii ta'nga' man nee mán so' asanj. Cunaj vaa yo', sese ya unó so' nana ca'mii Diose, tzaj ne sese ne unó so' se-nana Diose, ne taj se gún' man ta'nga' yo' ma'. ²⁶ Ne xa' sí yaníj, tzaj ne sese 'yaj so' se vaa me rá Diose qui'yaj yuvij, ne ase vaa sí taj ta'nga' man ro', danj vaa guee so' rihaan Diose adonj. ²⁷ Dan me se ne'én so' sij israelitá nu' se-tucuanj Moisés, ne cuta' nii ta'nga' mán so', tzaj ne sese se cunó so' rihaan Diose, ne cuta' nii cacun' xráa so', cataj nii se vaa sa' doj 'yaj sí yaníj ase 'yáa so' á. Nda' se taj ta'nga' táa man sí yaníj, tzaj ne 'yaj so' ndaa vaa me rá Diose qui'yaj so' a, cataj nii a.

²⁸ Tzaj ne ca'vee se qui'yaj yo'o so' nu' se-tucuanj nij yuvij israelitá, tzaj ne nuveé sij israelitá ve'é

noco' man Diose me so', qui'yaj tucuáán yo', nì'yaj Diose ma'. Ca'vee se cuta' nì ta'nga' nee man yo'o so', tzaj ne se ca'vee guun so' sí sa' uno rihaan Diose, qui'yaj ta'nga' yo' ma'. ²⁹ Ca'vee se nu' nana no rihaan yanj noco' yo'o so', tzaj ne nuveé sij israelitá ve'é noco' man Diose me so', qui'yaj yanj yo', nì'yaj Diose ma'. Tzaj ne me ma'an sí noco' ya man Diose ne nahuun sa' nimán, ne ase vaa yo'o yuvij israelitá ro', danj gaa so' rihaan Diose, ne ca'vee se ca'mii yuvij nana chi'ii che'é so', tzaj ne ne rihuun rá so' ma'. 'O se ma'an Diose cataj se vaa sa' uxrá qui'yaj so' adonj.

3

Nana nihánj taj xna'anj se vaa sa' uxrá qui'yaj Diose che'é nij yuvij israelitá a

¹ A me se ca'vee doj qui'yaj canaán ní' sij israelitá, rá so' ga. Ne a me rasuun quirij' ní' qui'yaj yan ata' ní' ta'nga' ga. ² 'O se vaa se uun ya ní' sij israelitá ei. Dan me se asino cataj xna'anj Diose nu' se-nana Diose rihaan xii ní' gaa naá, ne nucuaj rá Diose man ní' se vaa cutumé sa' ní' se-nana so', ne se quini'yón ní' man yo', rá Diose a. ³⁻⁴ Ta'aj tuvi' ní' ne cuchuman rá nì'yaj se-nana Diose ma'. Tzaj ne taj se 'yaj ma'. A 'ó güi se quini'yón Diose nana ca'mii so' rihaan ní' sij israelitá ma'. Nucuaj rá ní' man so' se vaa qui'yaj so' cunudanj se vaa cata' tu'va so', ne dan me se ca'vee se nana ne a'mii nu' yuvij, tzaj ne ya vaa cunudanj nana ca'mii Diose adonj. Danj Diose taj se vaa sese cunoy yuvij nana a'mii Diose, ne xcaj yuvij cuentá se vaa ya a'mii so', ne sese nana' nij yuvij cacun' xráa Diose,

ne a 'ó cacun' se nari' yuvii xráá Diose ma'. Danj a'mii danj Diose che'é ma'an Diose nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa sa' uxrá 'yaj Diose axríj yuvaa Diose man yuvii tumé cacun' a

⁵ Vaa ta'aj nij yuvii cataj: “Me che'é yuvaa Diose man ní' gaa 'yaj ní' cacun' ga. Nese tananj sa' 'yaj ní', gaa ne ca'vee xcaj nii cuentá, gaa ne quene'en nii se vaa ní' ro', me sí' chí'ii ne orún' raa Diose ro', me sí' sa', cataj nii a”. Danj cataj ta'aj nij yuvii, ⁶ tzaj ne ne chihan' uxrá tu'va nij so' danj a ma'. 'O se sa' uxrá vaa 'yaj Diose axríj yuvaa Diose man yuvii tumé cacun', ne dan me se no xcúún Diose ca'ne' Diose cacun' che'é cunudanj yuvii, ne che'é dan no xcúún so' qui'yaj so' sayuun man yuvii qui'yaj cacun' adonj. ⁷ Ne vaa ta'aj nij yuvii cataj uún a: “Sese a'mii ne 'unj, ne sa' 'yáj, gaa ne doj xcaj nii cuentá se vaa Diose me sí' a'mii nana ya a. Sa' uxrá vaa Diose, cataj nii a. Yuvii ro', me sí' a'mii ne, ne orún' Diose me sí' a'mii nana ya, cataj nii a. Che'é dan me taj che'é cuta' Diose cacun' xráj ma'”. Danj a'mii uún ta'aj nij yuvii, ⁸ ne taj uún nij so', ne: “Sa' doj qui'yaj ndo'o ní' cacun', gaa ne cavii sa' Diose doj, qui'yaj ní' á”, taj uún nij yuvii a. Ne a'mii nij so' nana nij che'é núj, ne taj nij so' se vaa 'o cyaan vaa nana a'mii núj ga nana a'mii nij so', taj nij so', a'mii ne nij so' a. Ve'é uxrá qui'yaj Diose, sese qui'yaj Diose sayuun man nij sí' ne yo' nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cunudanj yuvii tumé cacun' a

⁹ Me nana ca'mii ní' che'é ní' sij israelitá ga. Sa' doj vaa ní' rihaan nij yuvii yaníj na'. Taj ma'. Maan

se aj cataj 'unj se vaa 'o cyaan vaa se quij qui'yaj ní' s'ij israelitá ga se quij qui'yaj nij yuvii yaníj, ne cunudanj ní' tumé cacun' a. ¹⁰ Ase vaa nana taj 'unj ro', danj vaa nana no rihaan danj Diose a. Taj yo': "Taj yan vaj a yo'ó yuvii sa' ma'. ¹¹ A 'ó yuvii ne ne'en daj vaa Diose ma'. A 'ó yuvii ne tucu'yón daj vaa Diose ma'. ¹² Tanáj cunudanj yuvii se-tucuanj Diose, ne taj se gún' man nij yuvii a ma'. A 'ó yuvii ne 'yaj se sa' ma'. ¹³ Ase vaa ri'yuj nee man xngá naj rihaan santó ro', danj vaa ri'yuj nana a'mii nij síi tumé cacun' yo' adonj. 'O se nana tiha' yu'unj a'mii nij so', ne dan me se ase vaa na xnaj man tu'va xcuáá ro', danj vaa nana tu'va nij so', ne 'yaj chi'ii nij so' man nimán yuvii adonj. ¹⁴ Dan me se inanj a'mii chree nij so' che'é tuvi' nij so' a. ¹⁵ Chée ndaa unánj nij so' ga tacóo nij so', che'é rej ticavi' nij so' tuvi' nij so' a. ¹⁶ Doj a rá' vaj nij so' 'yaj nij so' sayuun a. ¹⁷ Doj a rá' vaj nij so', ne unu' nij so' ga tuvi' nij so' a. Ne a 'ó tucuáán sa' ne ne'en nij so' n'icaj nij so' ma'. ¹⁸ Ne chu'vi' nij so' qui'yaj Diose sayuun man nij so' ma'". Danj vaa taj danj Diose che'é cunudanj yuvii nanj adonj.

¹⁹ Dan me se yuvii noco' se-tucuanj Moisés me ní' s'ij israelitá, ne dan me se ne'en ní' se vaa nu' nana yo' nana no rihaan danj Diose ro', taj xna'anj rihaan ní' daj vaa ma'an ní' a. Ndaa síj, gaa ne guun na'aj ní' ga yo'ó nij yuvii man rihaan chumii nihánj, ne quene'en cunudanj ní' se vaa vaa che'é qui'yaj Diose sayuun man ní' nanj adonj. ²⁰ 'O se taj a yo'ó yuvii ne quisij qui'yaj nu' ndaa vaa taj se-tucuanj Moisés, ne che'é dan taj se 'yá' cunu sa' a doj yuvii rihaan Diose qui'yaj tucuáán yo' a

ma'. Maan se nari' yuvii se-tucuanj Moisés, ne xcaj yuvii cuentá se vaa ya ya sij tumé cacun' me ma'an nij yuvii rihaan Diose ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cunudanj yuvii cuchumán rá ni'yaj man Jesucristó ro', cunuu sa' nij so' rihaan Diose a

²¹ Ne yaj me se tihaan Diose rihaan yuvii daj qui'yaj so' ne tinavij so' cacun' che'é yuvii a. Dan me se se cunuu sa' yuvii qui'yaj inanj nana ca'mii Diose rihaan sí cu'naj Moisés ma'. 'O se cataj danj Diose cataj nij sí nata' se-nana Diose gaa naá cataj se vaa ²² cuchuman rá yuvii ni'yaj yuvii Jesucristó, gaa ne tinavij Diose cacun' che'é nij yuvii, ne cunuu sa' nij yuvii rihaan Diose a. Taj a 'ó yuvii ino vaa rihaan Diose ma'. ²³ 'O se cunudanj yuvii tumé cacun' nanj adonj. Ne quisij uxrá nij yuvii cunuu sa' inanj nij yuvii ndaa vaa Diose a ma'. ²⁴ 'O se maan che'é rej cunuu 'ee rá Diose man cunudanj yuvii ne qui'yaj ma'an Diose se luj che'é nij yuvii me ca'vee tinavij Diose cacun' che'é nij yuvii adonj. Dan me se ca'née Diose man Jesucristó rihaan chumii, che'é rej ca'nee so' cacun' xráa nij sí amán rá ni'yaj man so', ²⁵ ne dan me se ca'née Diose man Jesucristó nayon Jesucristó rihaan yuvii tumé cacun', ne cuchuman rá nij sí tumé cacun' se vaa cavi' Jesucristó che'é nij so', ne quinaniij nij so' rihaan sayuun nanj adonj. Dan me se ne'en ní' se vaa tinavij Diose cacun' che'é yuvii, ne xcaj ní' cuentá se vaa vaa nica rá Diose gaa tinavij Diose cacun' che'é nij yuvii cane gaa naá a. Yuvii cane gaa naá ro', ne quiran' nij so' sayuun che'é cacun' tumé nij so' ma'. ²⁶ Maan

se caráj x'naa Diose, ne na'vij Diose ndaa se cavi' Jesucristó, gaa ne quinavij cacun' che'é nij sí cane gaa naá sí amán rá ni'yaj man Diose a. Ne xcaj uún ní' cuentá se vaa vaa nica rá Diose gaa a'ne' so' cacun' che'é yuvij yanj rihaan chumii cuano a. Dan me se nica vaa rá Diose, ne uun nucuaj Diose tinavij so' cacun' tumé cunudanj ní' sij amán rá ni'yaj man Jesucristó, gaa ne guun ní' sí sa' rihaan Diose adonj.

²⁷ Se-tucuanj Moisés me se taj se 'yaj tucuaán yo' che'é cacun' tumé yuvii ma'. Dan me se nuveé che'e suun sa' qui'yaj suun ní' me navij cacun' xráa ní' ma'. Maan se che'é se amán rá ní' ne'en ní' Jesucristó, che'é dan navij cacun' tumé ní' adonj. Che'é dan se guun cataj ní' maan che'é se cuno ní' nu' nana cataj xna'anj Diose rihaan Moisés, che'é dan guun ní' sí sa' ma'. Se ca'mii ní' danj ma'. Maan se inanj che'é Jesucristó me quinanii ní' rihaan sayuun nanj adonj. ²⁸ Dan me se cuchuman rá yuvii ni'yaj yuvii man Jesucristó, ne quinavij cacun' xráa yuvii yo' a. Taj se 'yaj ase ca'vee daj a se luj qui'yaj nij yuvii ma'. Maan se inanj che'é Jesucristó navij cacun' xráa yuvii nanj adonj. Dan me nana guun ya rá ní' cuno ní' adonj. ²⁹ Ne nuveé se-Diose inanj ní' sij israelitá me Diose ma'. 'Q se se-Diose taran' nij yuvii man rihaan chumii me Diose nanj adonj. ³⁰ Orún' Diose nicun', ne sese cuchuman rá nij yuvii israelitá ni'yaj nij yuvii Diose, ne cataj Diose se vaa sa' qui'yaj nij so', ne sese cuchuman rá yuvii yanj ni'yaj nij so' Diose, ne cataj uún Diose se vaa sa' qui'yaj nij so' uún nanj adonj.

³¹ Dan me se aj cataj núj se vaa taj se gún' man

nana cataj xna'anj Diose gaa naá, rá soj na'. Daj chihaa mǐj se guun danj rá soj ma'. Vaa se gún' man yo' ei. Vaa che'é ndo'o cuchruj Moisés tucuaán ca'mii Diose che'é ní' ei. Inanj danj a'mii núj nanj adonj.

4

Nana nihánj taj xna'anj daj qui'yaj síi cu'naj Abraham, ne cunuu sa' so' rihaan Diose a

¹ Síi cu'naj Abraham me se xii ní' sij israelitá me so' gaa naá, ne ne'en ní' se vaa nuveé che'e se vaa qui'yaj ma'an so' me cavii sa' so' ma'. ² 'O se ne nó xcúún Abraham cataj Abraham se vaa maan che'é se sa' qui'yaj so', che'é dan guun niha' rá Diose ni'yaj Diose man so' ma'. Taj che'é ca'mii so' danj ma'. Ne'en Diose se vaa ne ya vaa nana yo' ma'. ³ Maan se ma'an danj Diose taj: “Cuchumán rá síi cu'naj Abraham ni'yaj so' Diose, ne che'é dan cataj Diose se vaa sij sa' me Abraham a. Danj ca'mii Diose che'é so' a”. Inanj danj a'mii danj Diose nanj adonj.

⁴ Dan me se sese yo'o mozó 'yaj suun rihaan 'o ru'vee, ne naru'vee ru'vee rihaan mozó yo', ne no xcúún mozó yo' qui'yaj canaán so' tu'vee so' a. ⁵ Tzaj ne ino qui'yaj Diose ga Abraham, ne dan me se ne qui'yaj suun Abraham rihaan Diose ma'. Ne nó xcúún Diose naru'vee Diose rihaan Abraham ma'. Maan che'é se xcaj Abraham cuentá se vaa ca'vee tinavij Diose cacun' tumé yuvij ro', che'é dan cuchumán rá Abraham ni'yaj so' Diose, ne che'é dan cataj Diose se vaa sij sa' me so', ne danj qui'yaj uun Diose se luj che'é so' nanj adonj.

⁶ 'Q cuyaan vaa nana a'mij nihánj ga nana ca'mii síí cu'naj David gaa naá gaa cataj xna'anj David se vaa niha' rá yuvij tinavij ma'an Diose cacun' xráá, yuvij ne nó xcúún qui'yaj suun rihaan Diose a. Cataj síí cu'naj David a: ⁷ “Cavii sa' síí x'néj cacun' xráá qui'yaj Diose á. Nu' se nij qui'yaj so' ro', navij cuano á. ⁸ Cavii sa' so', ne ne'en so' se vaa a doj cacun' se cuta' uún Diose xráá so' daj chihaa mij ma'”.

⁹ Ne orún' nij yuvij israelitá yuvij ata' ta'nga' man me avii sa' rihaan Diose, rá soj na'. Ndaa nij yuvij yanij yuvij nuvi' ta'nga' ata' man avii sa' uún rihaan Diose, rá soj xa'. Cunudanj yuvij me ca'vee cavij sa' rihaan Diose ei. 'Q se aj ne'en ní' se vaa taj danj Diose: “Cuchumán rá síí cu'naj Abraham ni'yaj so' Diose, ne che'é dan cataj Diose se vaa sij sa' me so' a”. Danj taj danj Diose a.

¹⁰ Dan me se cataj Diose se vaa navij cacun' tumé síí cu'naj Abraham yo', che'é se cuchumán rá so' ni'yaj so' Diose, ne daj sij me Abraham gaa ca'mii Diose danj, rá soj ga. Sij cata' ta'nga' man me so', rá soj na'. Taj ma'. 'Q se danj ca'mii Diose gaa ataa cata' ta'nga' man so' nanj adonj. ¹¹ Cachén xca'anj yo' ca'mii Diose danj che'é so', gaa ne cuta' ma'an so' ta'nga' man so', ne tihaan so' rihaan nij yuvij man rihaan chumii se vaa aj tinavij ya Diose cacun' xráá so', ne dan me se guun so' xii cunudanj nij yuvij nuu sa' rihaan Diose yuvij ne ata' ta'nga' man, ne ase vaa qui'yaj síí cu'naj Abraham ro', danj 'yaj uún nij so' a. Dan me se cuchumán rá síí cu'naj Abraham ni'yaj so' Diose gaa ataa cata' ta'nga' man so', ne danj 'yaj uún nij síí yanija. ¹² Ne

xii nij yuviij ata' ta'nga' man me uún so', sese ya noco' nij so' tucuáán noco' ma'an so', ne dan me se cuchuman rá nij so' ni'yaj nij so' Diose, ne tuvi' síí cu'naj Abraham guun nij so' a. Dan me se xii ní' me síí cu'naj Abraham, sese qui'yaj ní' ndaa vaa qui'yaj so' adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cuchumán rá síí cu'naj Abraham cuno so' nana ca'mii Diose rihaan so' a

¹³ Dan me se ne'en ní' se vaa cata' tu'va Diose rihaan síí cu'naj Abraham se vaa vaa güii, ne nıcaj yu'unj ma'an Abraham do', nıcaj yu'unj nij ta'nıı ta'nıj si'nö Abraham do', man cunudanj chumiı, ne dan me se ya ya guun yo' to'óo nij so', cataj Diose rihaan síí cu'naj Abraham, ne nuveé che'e se canoco' Abraham nu' se-tucuanj Moisés me ca'mii Diose danj rihaan Abraham ma'. 'O se aj cuchumán rá so' cuno so' nana ca'mii Diose rihaan so', ne che'é dan cunu sa' so' rihaan Diose, ne che'é dan me cataj xna'anj Diose rihaan so' se vaa ya ya nıcaj yu'unj so' man cunudanj chumiı yo' adonj. ¹⁴ 'O se sese inanj nij síí guun nu-cuaj qui'yaj nu' se-tucuanj Moisés me nij síí nıcaj yu'unj chumiı, ne taj che'é cuchuman rá ní' nana cata' tu'va Diose rihaan Abraham a ma'. ¹⁵ 'O se xa' se-tucuanj Moisés, tzaj ne taj a yo'ó síí uun nucuaj qui'yaj nu' tucuáán yo', ne che'é dan axrıj yuvaa uun Diose rihaan yuviı, 'yaj tucuáán yo' adonj. (Tzaj ne sese nuvi' tucuáán vaa danj noco' yuviı, ne taj cacun' tumé nij yuviı che'é tucuáán yo' ma'.)

¹⁶ Che'é dan cunudanj ní' sıj amán rá ni'yaj man Diose ro', me nij síí nıcaj yu'unj man chumiı, ne veé dan me se luj qui'yaj Diose che'é ní' me yo',

gaa ne ca'vee quisij ya nu' nana cata' tu'va Diose che'é taran' ní' a. Dan me se nuveé inanj nij síi guun nucaj qui'yaj nu' se-tucuanj Moisés me nij síi cavii sa' danj ma'. Tananj cavii sa' taran' ní' sij amán rá ni'yaj man Diose, ndaa vaa qui'yaj Abraham adonj. 'O se xii taran' ní' me so' adonj. ¹⁷ 'O se danj Diose taj se vaa cune' Diose man so' guun so' xii yuvii man que'ee ndo'o chuman' a. Danj taj danj Diose che'é so', ne dan me se xii ní' me so' rihaan Diose á. 'O se cuchumán rá so' ni'yaj so' Diose, ne Diose ro', me síi 'yaj nuu i'na' uún nij síi cavi', ne Diose me síi a'mii che'é rasuun ataa curuvi' rihaan chumii nihánj, ne taj so' se vaa aj nicun' nij rasuun nanj adonj.

¹⁸ Ne nucaj rá síi cu'naj Abraham man Diose se vaa gaa ta'nii so', qui'yaj Diose, tzaj ne ne quene'en so' daj me qui'yaj Diose ne gaa ta'nii so' ma'. Maan se cuchumán rá so' cuno so' nana ca'mii Diose rihaan so', gaa ne guun so' xii yuvii man que'ee ndo'o chuman' adonj. 'O se aj cataj Diose rihaan so' se vaa gaa ndo'o ta'nii ta'nij si'no so', ne veé danj qui'yaj guee Diose ga so' adonj. ¹⁹ Dan me se quisij so' 'o cientó yo', ne taj vaj ta'nii so', tzaj ne ne quirí' rá so' che'é rej chii nga me so' ne chana ituun me nica so' chana cu'naj Sara ma'. 'O se yo'o cuchumán rá so' ne'en so' Diose nanj adonj. ²⁰ Ne ca'vej rá so' cataj so' se vaa se ca'vee qui'yaj Diose ndaa vaa cataj Diose rihaan so' ma'. Tananj cuchumán ndo'o doj rá so' ni'yaj so' Diose, gaa ne nari' nucaj doj man so' a. Cataj so' se vaa sa' uxrá vaa Diose, ²¹ ne guun ya rá so' se vaa guun nucaj Diose qui'yaj Diose cunudanj se vaa cataj Diose a.

22 Che'é dan me cataj Diose: “Sij sa' me Abraham a”. Danj ca'mii Diose che'é so', 23 tzaj ne nuveé che'e orún' sí cu'naj Abraham a'mii nana yo' nana no rihaan danj Diose ma'. 24 'Q se che'é ma'an ní no nana yo' rihaan danj Diose uún, che'é rej sij amán rá ni'yaj man Diose me ní' uún, ne dan me se aj cataj Diose se vaa sij sa' me ma'an ní' uún adonj. Veé dan me se amán rá ní' se vaa cunuu i'na' uún Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' qui'yaj Diose á. 25 Dan me se ca'vej rá Diose cavj' Jesucristó che'é cacun' qui'yaj ní', ne cunuu i'na' uún so', qui'yaj Diose, che'é yan me rá Diose cunuu sa' ní' rihaan ma'an Diose adonj.

5

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cavii sa' uxrá ní' che'é se cunuu sa' nimán ní' rihaan Diose a

1 Dan me se amán rá ní' quene'en ní' Diose, ne che'é dan navij cacun' tumé ní', ne cunuu sa' nimán ní' rihaan Diose, ne che'é dan me ne chu'vi' ní' yaj, ne vaa dínj nimán ní' che'é Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' adonj. Ne yuvaa Diose man ní' ma'. 2 Dan me se amán rá ní' ni'yaj ní' man Jesucristó, ne che'é dan cavii sa' uxrá ní', qui'yaj Diose, ne yaj ro', vaa che'é guun niha' ndo'o rá ní' cataj xna'anj ní' rihaan yo'ó yuvij se vaa vaa güii ca'anj ní' cayáán ní' rej sa' ndo'o rej yanj ma'an Diose adonj. 3 Ne vaa che'é guun niha' rá ní' che'é sayuun ran' ní', ne dan me se ne'en ní' se vaa che'é sayuun ran' ní' me se nari' nucaj doj nimán ní', 4 ne che'é dan uun niha' rá Diose ni'yaj Diose man ní', ne che'é dan uun ya rá ní' se vaa vaa güii cayáán ní' ga so' a.

⁵ Che'é dan se guun na'aj ní' ma'. 'Q se rqué Diose Nimán Diose man ní', ne Nimán Diose taj xna'anj rihaan ní' se vaa 'ee rá Diose man ní' adonj.

⁶ 'Q se Jesucristó me se gaa ne guun nucuaj ma'an ní' sij man rihaan chumiij nihánj qui'yaj sa' ní' do', gaa nuveé sij noco' man Diose me ní' do', ne cavi' Jesucristó che'é ma'an ní', gaa güii cachrón ma'an Diose cavi' so' ei. ⁷ Dan me se taj vaj yuvii ca'vej rá nayon rihaan tuvi' cavi' ma'. Ca'vee se síi ne tumé cacun' me tuvi' yuvii, tzaj ne se ca'vej rá yuvii cavi' yuvii che'é so' ma'. Ca'vee se ndaa síi sa' uxrá nimán me tuvi' yuvii, tzaj ne doj yuvii quisij rá cavi' che'é tuvi' nanj adonj. ⁸ Tzaj ne ino vaa Diose ga yuvii ei. Dan me se nda' se tumé ní' cacun', tzaj ne cavi' Jesucristó che'é ní', ne nayón so' rihaan ní', qui'yaj Diose, ne veé dan me se tihaan Diose rihaan ní' se vaa 'ee ndo'o rá Diose man ní' adonj.

⁹ Dan me se aj cunuu sa' ní' rihaan Diose cuano, che'é se cavi' Jesucristó, ne che'é dan ne'en ní' se vaa a 'ó güii se caxrój yuvaá Diose man ní' che'é cacun' tumé ní' ma'. 'Q se tinanii Jesucristó man ní' rihaan sayuun qui'yaj Diose man ní' a. ¹⁰ Dan me se asino yaan yuvaá Diose man cunudanj yuvii che'é cacun' tumé nij yuvii, tzaj ne ca'née Diose ta'níi Diose cavi' so' che'é yuvii, ne guun tuvi' ní' ga Diose, qui'yaj so' a. Ne cunuu i'na' uún Jesucristó, ne che'é dan ne'en ní' se vaa ya quinanii ní' rihaan sayuun asa' ca'ne' Diose cacun' che'é cunudanj yuvii man rihaan chumiij nihánj ei. ¹¹ Ne uun niha' rá ní' cataj xna'anj ní' rihaan tuvi' ní' che'é se vaa qui'yaj Diose che'é ní', ne danj 'yaj ní' che'é

Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' ei. 'O se so' me síi qui'yaj guun tuvi' ní' ga Diose adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa qui'yaj canaán Jesucristó rihaan cacun' xna'anj rihaan chumij nihánj a

¹² Dan me se orún' snó'o cu'naj Adán me síi guun yaan qui'yaj cacun' asino yaan, ne dan me se xii cunudanj nij yuvij man rihaan chumij me so', ne qui'yaj so' cacun', ne tanáj so' cacun' rihaan cunudanj nij yuvij man rihaan chumij, ne che'é dan ase vaa tumé Adán cacun' ro', danj vaa tumé cunudanj nij yuvij cacun' rihaan Diose a. 'O se che'é cacun' qui'yaj Adán me se ya guun che'e yuvij qui'yaj yuvij cacun', gaa ne guun che'e nij yuvij cavi' nimán nij yuvij, ne che'é dan nu' 'na' avi' nimán cunudanj nij yuvij man rihaan chumij nihánj cuano adonj. ¹³ Dan me se asij ataa ca'mij Diose tucuáan cuchruj Moisés ro', asij danj me qui'yaj yuvij cacun', tzaj ne taj vaj se-tucuanj Moisés cunō nij yuvij ma'. Che'é dan ne qui'yaj nij yuvij cacun' rihaan se-tucuanj Moisés ma'. ¹⁴ 'O se cavi' nimán síi cu'naj Adán cavi' nimán cunudanj tuvi' so' cavi' nimán, ne ndaa yuvij ne qui'yaj cacun' ndaa vaa qui'yaj síi cu'naj Adán ro', ndaa nimán nij so' cavi' gaa ataa quinaj se-tucuanj Moisés ne gaa cuchruj Diose se-tucuanj Moisés uún a.

Dan me se ase vaa quiran' cunudanj nij yuvij man rihaan chumij sayuun, qui'yaj orún' síi cu'naj Adán ro', danj vaa cavii sa' que'ee nij yuvij man rihaan chumij, qui'yaj orún' Jesucristó uún a. ¹⁵ Dan me se ne'en ní' se vaa orún' síi cu'naj Adán qui'yaj cacun' rihaan Diose, ne quisíj cacun' yo' tiri' yo'

man nimán cunudanj nij yuvij man rihaan chumij cuano, ne che'é dan nu' 'na' avi' nimán nij yuvij nanj adonj. Tzaj ne doj a nucuaj Diose rihaan Adán ei. Che'é dan guun ya rá ní' se vaa doj a guun nucuaj Diose racuíj Diose man me ma'an yuvij, ne doj a ca'vee cavij sa' nij yuvij che'é se luj qui'yaj Jesucristó che'é nij so' nanj adonj. ¹⁶ Dan me se gaa qui'yaj orún' síi cu'naj Adán cacun', ne quitáa cacun' xráa nij yuvij, tzaj ne ino uxrá vaa se luj qui'yaj Jesucristó che'é ní', ne dan me se gaa quisij qui'yaj ndo'o ní' cacun' ne cavi' so' che'é ní', ne dan me se güej cacun' xráa ní', qui'yaj so' adonj. ¹⁷ 'O se ne'en ní' se vaa gaa qui'yaj orún' síi cu'naj Adán cacun' yo', ne quiran' cunudanj nij yuvij man rihaan chumij sayuun se vaa nu' 'na' avi' nimán cunudanj nij yuvij a. Che'é dan ní' sij cunuu sa' rihaan Diose che'é se luj qui'yaj orún' Jesucristó che'é ní' me se doj a ne'en ní' se vaa gaa i'na' nimán ní' ne guun chij ní' rihaan chumij nihánj che'é so' adonj.

¹⁸ Dan me se che'é orún' cacun' qui'yaj Adán me táa cacun' xráa cunudanj nij yuvij man rihaan chumij, tzaj ne orún' suun sa' ndo'o qui'yaj suun Jesucristó, ne che'é dan ca'vee güej cacun' xráa cunudanj nij yuvij, qui'yaj so', ne ca'vee yo'o gaa i'na' nimán nij yuvij a. ¹⁹ Dan me se síi cu'naj Adán ro', orún' so' ne ca'vej rá cuno rihaan Diose, ne che'é dan que'ee ndo'o yuvij tumé cacun', tzaj ne cuno orún' síi cu'naj Jesucristó rihaan Diose, ne che'é dan cunuu sa' que'ee yuvij rihaan Diose adonj.

²⁰ Dan me se cataj xna'anj Diose daj gaa

se-tucuꝋanj Moisés rihaan Moisés gaa naá, tzaj ne quene'en Diose se vaa sí se cuno rihaan Diose me yuvii ne tananj guun que'ee doj cacun' qui'yaj yuvii che'é se-tucuꝋanj Moisés a. Dan me se quisij cataj xna'anj Diose daj gaa se-tucuꝋanj Moisés rihaan so', gaa ne doj a guun rá yuvii qui'yaj yuvii se chi'ii á. Tzaj ne gaa xna'anj doj cacun' tumé yuvii, ne Diose me sí quirii nimán qui'yaj doj se luj che'é nij yuvii, ne dan me se tinavij Diose cacun' tumé nij yuvii, gaa ne qui'yaj canaán se luj yo' rihaan cacun' yo' a. ²¹ Dan me se asino guun chij ndo'o cacun' rihaan nimán yuvii, gaa ne guun che'e yuvii cavi' nimán yuvii che'é cacun', ne quiran' nij yuvii sayuun nu' cavii nu' ca'anj a. Tzaj ne qui'yaj ndo'o Diose se luj che'é nij yuvii, che'é rej qui'yaj canaán se luj yo' rihaan cacun', ne guun chij ndo'o se luj yo' rihaan nimán nij yuvii, ne che'é dan nuu sa' nimán nij yuvii rihaan Diose, ne cayáán nij yuvii ga Diose nu' cavii nu' ca'anj a. Danj qui'yaj Diose che'é ní' gaa cavi' Jesucristó sijn 'nij ra'a man ní' rihaan rcutze adonj.

6

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ní' sijn amán rá ni'yaj man Jesucristó me se se ca'vee canoco' ní' chrej chi'ii yaj ma'

¹ Daj qui'yaj ní', rá soj ga. 'O qui'yaj ní' cacun', ne qui'yaj Diose doj se luj che'é ní', rá soj na'. ² Taj ma'. Se guun qui'yaj ní' danj ma'. 'O se aj tanáj ní' chrej chi'ii á. Asa' ca'vee canoco' uún ní' chrej chi'ii, rá soj ga. ³ 'O se aj ne'en ya soj se vaa gaa cata' ne ní' che'é Jesucristó, ne ase vaa cavi'

so' rihaan chumī nihánj ro', danj cavi' ní' rihaan tucuáán chi'ii, ne se ca'vee canoco' ní' tucuáán chi'ii cuanō a ma'. ⁴ Dan me se ase vaa quiran' Jesucristó gaa cachin' nii man so' rque yo'óo ro', danj quiran' ní' gaa cata' ne ní', ne dan me se gaa cachin' nii man so' rque yo'óo, ne va'nuj güii ne cachee so' rihaan yo'óo ma'. Ne ase vaa ne cachee so' rihaan yo'óo ro', danj gaa ní' cuanō che'é se cata' ne ní', ne se cachée ní' chrej chi'ii cuanō ma'. Gaa ne ase vaa cunuu i'na' uún Jesucristó gaa cavi' so', qui'yaj Diose ro', danj gaa cunuu naca nimán ní', ne ve'é uxrá qui'yaj ní' cayáán ní' ga tuvi' ní', qui'yaj Diose ei. 'O se síi sa' nucuaj me Diose ei. ⁵ Dan me se sese ya ya tanáj ní' chrej chi'ii che'é so' ro', ne ya ya cunuu sa' nimán ní' che'é so' adonj.

⁶ Ne'en ní' se vaa vaa chi'ii nimán ní' gaa ataa cavi' Jesucristó che'é ní', tzaj ne cavi' so' rihaan rcutze che'é ní', ne veé dan me se navij se chi'ii man nimán ní', qui'yaj so' gaa cavi' so', ne taj che'é qui'yaj ní' se chi'ii ne guun ní' se-mozó cacun' yaj a ma'. ⁷ 'O se ase vaa na'vee qui'yaj xngangá cacun' ro', danj vaa ní', ne se ca'vee canoco' ní' chrej chi'ii yaj a ma'. ⁸ Dan me se cavi' Jesucristó, ne canoco' ní' man so', ne dan me se cavi' se chi'ii man nimán ní' ei. Ne cunuu i'na' uún so', ne che'é dan amán rá ní' se vaa ca'vee cayáán sa' nimán ní' ga so' nanj adonj. ⁹ Dan me se ne'en ní' se vaa cunuu i'na' uún Jesucristó, ne daj chihaa mój se ca'vee cavi' uún so' a man adonj. ¹⁰ 'O se síi cavi' ro', daj chihaa mój se ca'vee qui'yaj so' cacun', ne síi cunuu i'na' uún me se che'é orún' Diose ne so' ei. ¹¹ Ne che'é dan cataj ma'an soj se vaa aj cavi' se chi'ii man nimán nij soj, ne se qui'yaj uún nij soj cacun' a ma'. 'O se canoco'

nij soj man Jesucristó, ne daj se 'yaj guee so', yanj so' che'é rej qui'yaj suun so' rihaan Diose ro', danj qui'yaj ní' uún a.

¹²⁻¹³ Che'é dan se ca'vej rá soj guun chij cacun' rihaan nee man soj ma'. Ne'en soj se vaa vaa güii cavi' nee man soj, ne che'é dan se guun ca'vej rá soj qui'yaj nee man soj náá guun se nij ma'. Dan me se ase vaa sí cavi' vaa soj gaa rque, tzaj ne racuj Diose man soj, ne che'é dan ase vaa sí cunuu i'na' uún vaa soj, ne che'é dan nu' nee man soj qui'yaj suun che'é Diose, qui'yaj soj, ne inanj suun sa' qui'yaj suun soj che'é Diose á. ¹⁴ Se guun chij cacun' rihaan soj yaj a ma'. 'O se ne'en soj se vaa se cuta' Diose cacun' xráá soj sese se canoco' soj nu' se-tucuanj Moisés ma'. Tzaj ne me rá Diose qui'yaj Diose se luj che'é soj, ne quinavij cacun' tumé soj, ne cavi sa' soj, qui'yaj ma'an Diose, ne che'é dan taj che'é guun chij cacun' rihaan soj a man adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa qui'yaj suun ní' rihaan inanj Diose a

¹⁵ Ta'aj yuvii cataj: “Sese danj vaa, ne sese se cuta' Diose cacun' xráá ní' che'é se-tucuanj Moisés, ne sese qui'yaj Diose se luj che'é ní', ne ca'vee qui'yaj ndo'o ní' cacun' nanj á”. Danj cataj ta'aj yuvii, tzaj ne quij ndo'o vaa nana yo' nana tu'va nij yuvii ei. ¹⁶ Ne acaj soj cuentá se vaa sese chrej chi'ii canoco' soj, ne guun soj se-mozó cacun' a. Danj inanj guun chij cacun' rihaan soj, ne inanj uun cacun' qui'yaj soj, qui'yaj cacun', gaa ne quirí' nimán soj, qui'yaj cacun' tumé soj a. Tzaj ne sese cunq soj rihaan Diose, ne cunuû soj rihaan Diose,

ne cunu sa' nimán soj rihaan Diose nanj ei. ¹⁷ Gaa rque me se se-mozó cacun' me soj, tzaj ne guun rá ma'an soj cunō soj nana tucu'yón núj rihaan soj che'é Diose, ne che'é dan nagó' 'unj graciá rihaan Diose adonj. ¹⁸ Dan me se quinanii soj rihaan cacun', ne inanj se sa' uun rá Diose 'yaj soj a. ¹⁹ (Dan me se nana nica achrón 'unj rihaan yanj nihánj nayaá soj a. Ne'én 'unj se vaa se guun nucuaj soj cunō soj nana nachran' ma'.) Dan me se gaa rque me se ca'vej rá soj qui'yaj nee man soj se chi'ii, ne qui'yaj soj inanj cacun' rihaan Diose, gaa ne guun niha' rá soj qui'yaj soj doj cacun' uún a. Tzaj ne cuano nihánj me se ca'vej soj qui'yaj soj inanj se sa' ndaa vaa uun rá Diose, gaa ne guun soj síi sa' nimán rihaan Diose á.

²⁰ Dan me se gaa se-mozó cacun' me soj, ne guun rá soj se vaa ne nó xcúún soj qui'yaj soj se sa' ma'. ²¹ Che'é dan me cavii sa' soj gaa canoco' soj chrej chi'ii, rá soj na'. Taj ma'. Maan se uun na'aj soj cuano che'é cacun' aj qui'yaj soj gaa rque, ne che'é cacun' yo' me se quirí' nimán soj, ne ca'anj soj rihaan ya'an nu' cavii nu' ca'anj adonj. ²² Tzaj ne yaj ro', aj quinanii soj rihaan cacun', ne nuveé se-mozó cacun' me soj, tananj rihaan Diose nuú soj, ne che'é suun sa' 'yaj suun soj rihaan Diose ro', che'é dan cunu sa' nimán soj, gaa ne cayáán soj ga Diose nu' cavii nu' ca'anj ei. ²³ Dan me se che'é cacun' 'yaj yuvii me se yo'o guun yaníj nimán nij yuvii rihaan Diose nu' cavii nu' ca'anj, tzaj ne qui'yaj ma'an Diose se luj che'é ní' sij 'nij ra'a Jesucristó man se vaa ca'vee cayáán ní' ga so' nu' cavii nu' ca'anj adonj.

7

Nana nihánj taj xna'anj se vaa quisíj canoco' ní se-tucuānj Moisés, ne cuano nihánj ca'nej nimán ní qui'yaj suun ní che'é Diose a

¹ Dan me se aj ne'en nij soj daj vaa se-tucuānj Moisés, tinuj, nocoj. Che'é dan ne'en soj se vaa ne nó xcúún nij síi cavi' canoco' nij so' tucuáán yo' ma'. ² Ne dan me se sese vaa nica chana, ne cane no' ga nica no', taj nana cataj xna'anj Diose rihaan Moisés gaa naá yo' a. Tzaj ne sese cavi' nica chana, ne ca'vee ca'anj no' xcaj no' yo'ó snó'o a. ³ Tzaj ne sese yanj nica chana ne xcaj chana yo'ó snó'o, ne tumé ndo'o no' cacun', tzaj ne sese cavi' nica chana, ne ca'vee xcaj chana yo'ó snó'o, ne nuveé cacun' me yo' gaa ma'.

⁴ Ne ase vaa chana cavi' nica ro', danj vaa ma'an ní', tinuj, nocoj. 'O se che'é se cavi' Jesucristó ro', che'é dan quisíj canoco' ní' se-tucuānj Moisés nanj á. Ne cunuu i'na' uún Jesucristó, ne canoco' ní' man so', ne che'é dan guun nucuaj ní' qui'yaj suun ní' suun sa' che'é Diose a. ⁵ Asij rque me se qui'yaj suun ndo'o ní' che'é se-tucuānj Moisés, ne guun ndo'o rá ní' cunó ní' rihaan Diose, tzaj ne ne guun nucuaj ní' cunó ní' ma'. Maan se tananj a guun doj rá ní' qui'yaj ní' cacun', gaa ne doj a vaa cacun' qui'yaj nee man ní', ne che'é dan vaa güii cavi' nu' nimán ní' ei. ⁶ Dan me se gaa naá canoco' uxrá ní' tucuáán yo' tucuáán no rihaan yanj, ne no xcúún ní' canoco' ní' tucuáán yo', rá ní' gaa rque, tzaj ne yaj nihánj me se taj che'é canoco' ní' tucuáán yo' a ma'. 'O se aj cunuu sa' nimán ní', ne a'neé nimán ma'an ní' qui'yaj suun ní' che'é Diose cuano adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa che'é se-tucuañj Moisés xcaj ní' cuentá se vaa tumé ní' cacun', tzaj ne taj se 'yá' cunu sa' nimán ní' rihaan Diose qui'yaj tucuáán yo' ma'

⁷ Guun rá ní' se vaa tucuañj chi'ii me se-tucuañj Moisés na'. Taj a doj ma'. 'O se se-tucuañj Moisés yo' qui'yaj don ca'vee xcaj 'unj cuentá me se uun cacun' a. Dan me se gaa naá cataj Diose se vaa na'vej rá Diose guun rá ní' si'yaj tuvi' ní', ne veé dan me se xcaj 'unj cuentá se vaa tananj a guun ndo'o raj si'yaj tuvij gaa quene'én 'unj tucuáán yo', ne danj inanj vaa nimanj nanj á. ⁸ Veé dan me se xcaj 'unj cuentá daj vaa se-tucuañj Moisés, gaa ne guun che'ej guun ndo'o raj qui'yáj cacun' uun a. Sese nuvi' tucuáán canoco' ní' ne ne uun rá ní' qui'yaj ní' cacun' asuun saj ma'. ⁹ Ne asij ataa nari' 'unj se-tucuañj Moisés, ne guun raj se vaa sa' qui'yáj, tzaj ne narij se-tucuañj Moisés, gaa ne guun che'ej guun raj qui'yáj cacun' se vaa na'vej rá Diose, ¹⁰ ndaa síj, gaa ne quiri' nu' nimanj nanj adonj. Sese cuno yuvi' nu' se-tucuañj Moisés, ne ve'é uxrá cayáán nij yuvi', ne che'é dan vaa tucuáán yo', tzaj ne 'unj nihánj me se daj doj se quiri' nu' nimanj, qui'yaj tucuáán yo' adonj. ¹¹ Dan me se gaa narij se-tucuañj Moisés, ne guun raj canocoj nu' tucuáán yo', ne cavii sa' 'unj, qui'yaj tucuáán yo', raj a. Tzaj ne tananj a guun chi'ii ndo'o raj doj, qui'yaj cacun' 'nij nimanj, ne tiha' yu'unj cacun' yo' manj, ne che'é dan doj a qui'yáj cacun', ne quiri' nu' nimanj a adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa na'vee canoco' ní' se-tucuañj Moisés, che'é se uun chij cacun' rihaan

nee man ní a

¹² Dan me se guee uxrá se-tucuañj Moisés nanj á. 'O gaa nica nimán ní', sese cunō ní' man yo' ei. Ne cunaj uxrá vaa yo' ei. ¹³ 'Unj me se quiri' nimanj qui'yaj se-tucuañj Moisés tucuaán sa', rá nij soj na'. Taj ma'. Maan se che'é cacun' qui'yáa 'unj me quiri' nimanj nanj á. Gaa cunoj se-tucuañj Moisés, ne guun che'ej qui'yáj cacun', ne que'ee ndo'o cacun' qui'yáj, gaa ne xcaj 'unj cuentá se vaa man ndo'o cacun' nimanj a.

¹⁴ Ne'en ní' se vaa nana ca'mii Nimán Diose me se-tucuañj Moisés, tzaj ne yuvi uun mej, ne inanj cacun' ne'enj qui'yáj a. ¹⁵ Ne ne'enj daj me che'é me 'yáa 'unj danj ma'. Dan me se me raj qui'yáj se sa', tzaj ne inanj cacun' 'yáj, ne se chi'ii na'vej raj qui'yáj, tzaj ne inanj se chi'ii 'yáj nanj adonj. ¹⁶ Chi'ii vaa cacun' qui'yáj, raj, ne dan me se ne'én 'unj se vaa sa' vaa se-tucuañj Moisés a. ¹⁷ Dan me se ne qui'yaj ma'anj cacun' ma'. Tzaj ne uun chij ndo'o cacun' rque nee manj, ne che'é dan nee manj qui'yaj cacun' a.

¹⁸⁻¹⁹ Ne'enj se vaa taj se 'yá' qui'yaj nee manj se sa' ma'. Dan me se me raj qui'yáj se sa', tzaj ne na'vee qui'yaj nee manj se sa' ma'. Ne se chi'ii na'vej raj qui'yáj, tzaj ne dan me se inanj se chi'ii 'yáj, 'yaj nee manj adonj. ²⁰ Che'é dan me taj 'unj se vaa ne 'yaj ma'anj se chi'ii ma'. 'O se uun chij ndo'o cacun' rque nee manj, ne che'é dan inanj nee manj 'yaj se chi'ii yo' a. ²¹ Me raj qui'yáj se sa' uun rá Diose, tzaj ne na'vee qui'yáj danj ma'. 'O se tananj inanj 'na' cacun' rihanj a.

²² Ne'enj se vaa sa' vaa se-tucuañj Moisés, ²³ tzaj

ne me ndo'o rá nee manj qui'yaj yo' cacun', ne na'vej nee manj cunō yo' rihaan Diose ma'. Inanj tucuáán chi'ii me rá nee manj canoco' yo' adonj. Dan me se na'vej raj qui'yáj cacun', tzaj ne nee manj inanj me rá se vaa qui'yáj cacun' a.

²⁴ Dan me se ni'quej, raj nanj ei. Inanj cacun' 'yaj nee manj, ne che'é dan quirí' nu' nimanj, ne vaa güii ca'anj 'unj rihaan ya'an, qui'yaj nee manj asuun nanj adonj. ²⁵ Ne me sí tinanii manj rihaan nee manj, rá soj ga. 'O se guun ni'yaj ndo'o ní rihaan Diose se vaa tinanii Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' manj rihaan sayuun yo' adonj.

Dan me se xa' ma'anj, tzaj ne noco' uxrá ma'anj se-tucuanj Diose, tzaj ne xa' nee manj, tzaj ne inanj se chi'ii 'yaj nee manj a.

8

Nana nihánj taj xna'anj se vaa xcax ní cuentá che'é inanj Nimán Diose, ne cavi sa' nimán ní a

¹ Yaj me se daj chihaa míj se cuta' Diose cacun' xráá ní' sij noco' man Jesucristó ma'. ² 'O se 'unj nihánj me se che'é se canocó' 'unj man Jesucristó, ne che'é dan Nimán Diose me sí guun chij rihaan nimanj, gaa ne dan me se cunuu sa' nimanj, ne che'é dan quinanii 'unj rihaan cacun', ne se cavi nu' nimanj qui'yaj cacun' a man adonj. ³ Ne guun nucuaj nee man ní' canoco' nee man ní' nu' se-tucuanj Moisés, ne che'é dan se guun nucuaj ní' quinanii ma'an ní' rihaan cacun' tumé ní' ma'. Tzaj ne Diose me sí tinanii man ní' rihaan cacun' yo', ne ca'née Diose ma'an ta'núí Diose rihaan chumii, ne ase vaa nee man ní' ro', danj vaa nee

man so' uún a. Xa' nee man ní', tzaj ne tumé ní' cacun', qui'yaj nee man ní', ne che'é dan ca'na' so', ne cayáán so' ga ní', ne cavi' so' che'é ní' a. Tzaj ne taj cacun' tumé ma'an so', ne che'é dan taj che'é qui'yaj ní' cacun' yaj ma'. ⁴ Cuanō yaj me se taj che'é qui'yaj ní' inanj se vaa me rá nee man ní' qui'yaj ní' ma'. Inanj rihaan orún' Nimán Diose cunō ní', ne qui'yaj ma'an ní' ndaa vaa me rá Diose qui'yaj ní' a. Dan me se Nimán Diose 'yaj uno ma'an ní' se-tucuanj Moisés adonj.

⁵ Dan me se ta'aj yuvii xcaj cuentá inanj che'é nee man nij so', tzaj ne inō doj vaa yuvii noco' man Nimán Diose, ne dan me se che'é inanj se vaa me rá Nimán Diose xcaj nij so' cuentá adonj. ⁶ Sese inanj che'é nee man ní' xcaj ní' cuentá, ne cavi' nu' nimán ní' a. Tzaj ne sese che'é Nimán Diose xcaj ní' cuentá, ne cavi' sa' ní', ne ca'vee cayáán ní' ga Diose nu' cavii nu' ca'anj, ne gaa xej nimán ní', qui'yaj Nimán Diose adonj. ⁷ Sese inanj che'é nee man ma'an ní' xcaj ní' cuentá, ne taj ri'yunj ní' man Diose vaa gaa adonj. Se guun nucua'j ma'an ní' cunō ní' se-tucuanj Diose vaa gaa ma'. ⁸ Ne aran' rá Diose ni'yaj Diose man nij yuvii acaj cuentá che'é nee man ma'an nij yuvii a man adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa sese yanj Nimán Diose ga ní', ne sa' doj gaa ní' a

⁹ Tzaj ne inō doj vaa nij soj sese ya yanj Nimán Diose ga soj á. Che'é dan ne 'yaj soj ndaa vaa me rá nee man soj qui'yaj soj ma'. Tzaj ne inanj rihaan Nimán Diose uno soj, ne dan me se sese nuvi' Nimán Jesucristó yáán ga yo'o so', ne nuveé sij 'nij ra'a Jesucristó man me so' ma'. ¹⁰ Ne'en soj

se vaa cavi' nee man ní' che'é cacun' qui'yaj nee man ní', tzaj ne sese yanj Jesucristó ga ní', ne 'o vaa sa' ní' rihaan Diose, ne che'é dan 'o vaa i'na' nimán ní' adonj. ¹¹ Ne ne'en soj se vaa cunuu i'na' uún Jesucristó gaa cavi' so', qui'yaj Diose, ne ma'an Nimán Diose nuú nimán soj, ne che'é dan cunuu naca nee man soj asa' cavi' soj, qui'yaj uún Diose a.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa yuvií uno a'mii Nimán Diose me ta'níí Diose a

¹² Che'é dan ne nó xcúún ní' qui'yaj ní' ndaa vaa me rá nee man ní' ma'. Se racuíj ní' man nee man ní', man tinuj, man nocoj. ¹³ 'O se sese aráya'anj ndo'o soj man nee man soj, ne ca'anj yaníj soj rihaan Diose, qui'yaj ma'an soj adonj. Tzaj ne sese cunō soj nana a'mii Nimán Diose, ne se ca'vej rá soj qui'yaj nee man soj cacun', gaa ne yo'o gaa i'na' nimán soj adonj. ¹⁴ 'O se yuvií uno a'mii Nimán Diose me ta'níí Diose ei. ¹⁵ Ne'en soj se vaa chu'vi' mozó ne'en so' se-ru'vee so', tzaj ne na'vej rá Diose qui'yaj soj danj rihaan Diose ma'. Se cuchu'vi' nimán soj ne'en soj Diose ma'. 'O se nicaj yu'unj Diose man soj, ne guun ta'nij Diose man soj, ne che'é dan me gaa niha' rá soj cataj soj: "Ataj" rihaan Diose á. ¹⁶ Dan me se yo'o a'mii Nimán Diose ga nimán ní', ne taj Nimán Diose se vaa ta'níí Diose me ní' a. ¹⁷ Che'é dan vaa güii rque ndo'o Diose se sa' rihaan ní' ga Jesucristó, ne 'o cuyaan gaa se sa' rihaan Jesucristó ga ní' a. Veé dan me che'é se ran' ní' sayuun ndaa vaa quiran' Jesucristó ro', che'é dan cavií sa' ní' ga so', ne guun chij ní' ga so' vaa güii adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa vaa güii, ne ve'é ndo'o gaa cunudanj chumii, qui'yaj Diose che'é ní' a

¹⁸ Veé dan me se ran' xa' ní' sayuun cuano, tzaj ne vaa güii, ne doj a cavii sa' ní' rihaan sayuun ran' ní' cuano adonj. 'O se ataa cataj xna'anj Diose rihaan ní' che'é nu' se sa' nıcaj ní', tzaj ne asa' rque Diose nu' se sa' rihaan ní', ne quini'yon ní' nu' sayuun quiran' ní' ei. Danj vaa raj nanj adonj. ¹⁹ Na'vij uxrá cunudanj nij rasuun man rihaan chumii nihánj quisij güii tıhaan Diose man nij ta'nı́ Diose rihaan chumii, gaa ne quene'en chumii daj gaa nij so' a. ²⁰ Cuanó ro', taj yu'vee nó nij rasuun man rihaan chumii ma'. Gaa qui'yaj Diose chumii, ne vaa sa' cunudanj nij rasuun yo', tzaj ne quirı' nij rasuun che'é cacun' qui'yaj yuvii, ne ca'vej rá Diose quirı' nu' nij rasuun yo', tzaj ne ne'en Diose ²¹ se vaa vaa güii cunu sa' cunudanj nij rasuun yo' rihaan chumii, ne asa' quisıj güii yo', ne taj rasuun quirı' taj rasuun cuchruu ma'. 'O se ve'é ndo'o gaa nu' nij rasuun yo' ei. Dan me se ase vaa ma'an nij ta'nı́ Diose ro', danj gaa uún nij rasuun uún, ne ve'é ndo'o gaa nij yo' adonj.

²² Dan me se ne'en ní' se vaa ran' uxrá nu' rasuun man rihaan chumii sayuun cuano, ne me uxrá rá yo' cunu naca uún yo', ne na'vij yo' quisij güii cunu sa' yo' adonj. ²³ Vaj a doj, ne ráchej ma'an ní' uún, ne na'vij ní' cunu naca ma'an ní' uún a. Dan me se yanj Nimán Diose ga ní', ne sa' uxrá vaa Nimán Diose, ne che'é dan ne'en ní' se vaa rque Diose se sa' doj rihaan ní', ne ne'en ní' se vaa vaa güii, ne quene'en yuvii se vaa guun ta'nıj Diose man ma'an ní', ne cunu sa' nu' nee man ní' a. ²⁴ Dan me se tinanii Diose man ní' rihaan chrej

chi'ii uun chij nimán ní', ne che'é dan guun ya rá ní' se vaa cavii sa' ní', tzaj ne ataa quene'en ní' nu' se vaa qui'yaj Diose che'é ní', ne che'é dan nucuaj ndo'o rá ní' man Diose se vaa ya ya qui'yaj so' che'é ní' a. ²⁵ Ne ne'en ní' daj qui'yaj Diose che'é ní' ma'. Maan se nucuaj rá ní' man Diose, ne che'é dan se gaa ra'yanj nimán ní' ma'. Maan se gaa nanaj nimán ní', ne na'vij ní' ndaa se cavii sa' ní' qui'yaj Diose adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa racuíj ndo'o Diose man ní' a

²⁶ Sese ne ne'en ní' qui'yaj ní' nu' se vaa no xcúún ní' qui'yaj ní', ne Nimán Diose racuíj man ní', ne guun nucuaj ní' a. Ne ne'en ní' daj ca'mii ní' gaa achíin ni'yaj ní' rihaan Diose ma'. Che'é dan achíin ni'yaj Nimán Diose che'é ní', ne taj xna'anj Nimán Diose rihaan Diose nana me rá ma'an ní' ca'mii ní' a. ²⁷ Dan me se Nimán Diose ne'en daj me rá ní' cataj xna'anj ní' rihaan Diose, ne uno Diose a'mii Nimán Diose che'é ní' ei. Ne'en Nimán Diose me se achiin man ní', ne achíin ni'yaj Nimán Diose rihaan Diose se vaa rque Diose se vaa achiin man ní' a. Dan me se ne'en Diose se vaa inanj se vaa a'vej rá Diose njicaj ní' achíin ni'yaj Nimán Diose, ne danj 'yaj Nimán Diose che'é cunudanj ní' sij cunuu sa' nimán rihaan Diose adonj.

²⁸ Dan me se ne'en ní' se vaa racuíj ndo'o Diose man ní' sij aráj cochroj rihaan Diose ei. 'O se canacúún Diose man ní' cayáán ní' ga Diose nu' cavii nu' ca'anj, ne che'é dan me avii sa' nu' suun 'yaj suun ní' ga Diose adonj. ²⁹ Gaa naá me se quene'en Diose se vaa canoco' ní' man so' vaa güii,

gaa ne yo'o guun rá Diose se vaa naqui'yaj sa' Diose nimán ní', ne ase vaa ta'ní Diose sí cu'naj Jesucristó ro', danj gaa ní' uún, ne vaa güii cuman ndo'o tinúú Jesucristó do', ra'vij Jesucristó do', ne so' guun sí chava' rihaan cunudanj ní' a. ³⁰ Gaa ne canacúún Diose man ní', gaa ne cunuu sa' ní' rihaan Diose, qui'yaj Diose, gaa ne ya guun chij ní' ga Diose, qui'yaj ma'an Diose adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa daj chihaa mij se guun tanaj Diose man ní' ma'

³¹ Dan me se Diose me tuvi' ní', ne che'é dan taj sí quisij qui'yaj sayuun man ní' ma'. ³² 'Q se ne cuhu'vi' Diose rque Diose ma'an ta'ní Diose cavi' che'é ní', ne che'é dan guun ya rá ní' se vaa rque Diose nu' se sa' rihaan ní', ne cavi' sa' ní' adonj. ³³ Ní' sij narii Diose man me se se guun cuta' yuvij cacun' xraá ní' rihaan Diose ma'. 'Q se ma'an Diose cataj se vaa cunuu sa' ní' rihaan so' a. ³⁴ Taj yuvij cuta' cacun' xraá ní' sij narii Diose man ma'. 'Q se cavi' Jesucristó che'é ní', ne cunuu i'na' uún Jesucristó, ne cuano nicun' so' x'núú Diose, ne ma'an so' me sí achín ni'yaj rihaan Diose che'é ní' adonj.

³⁵ A 'ó güii se guun yaníj Jesucristó rihaan ní', qui'yaj nij yuvij ma'. Yo'o 'ee rá Jesucristó man ní' ei. Ca'vee se quiran' ní' sayuun do', ca'vee se quinano ndo'o rá ní' do', ca'vee se quitaj ri'yunj yuvij man ní' do', ca'vee se quina'aan rque ní' do', ca'vee se quinavij sa'anj rihaan ní' do', ca'vee se cavi' ní' do', tzaj ne daj chihaa mij se guun yaníj Jesucristó rihaan ní' ma'. ³⁶ No nana rihaan danj Diose se vaa che'é se noco' ní' man Diose, che'é

dan me rá yuvī ticavi' yuvī man ní' daj a orá, ne ase vaa ticavi' nii man matzinj ro', danj me rá nii ticavi' nii man ní', taj danj Diose a. ³⁷ Tzaj ne ca'vee se daj a sayuun ran' ní', tzaj ne taj se 'yaj ma'. 'Q se Jesucristó me síí 'ee rá man ní', ne che'é dan qui'yaj canaán uxrá ní' rihaan sayuun adonj.

³⁸⁻³⁹ 'Q se guun ya raj se vaa a 'ó rasuun se ca'vee qui'yaj guun yaníj Diose rihaan ní' ma'. Ca'vee se gaa í'na' ní' do', ca'vee se cavi' ní' do', tzaj ne yo'o 'ee rá Diose man ní' a. Ca'vee se ma'an nij se-mozó Diose me rá qui'yaj guun yaníj Diose rihaan ní', tzaj ne se ca'vee qui'yaj canaán nij so' ma'. Ca'vee se daj a sayuun quiran' ní', tzaj ne se tanáj Diose man ní' ma'. Se guun yaníj Diose rihaan ní' qui'yaj yuvī do', qui'yaj síí chree do', qui'yaj nana chree do', qui'yaj naj guun rasuun do' ma'. Se guun nucuaj nij so' qui'yaj nij so' danj ma'. Taj a 'ó rasuun man xta' taj a 'ó rasuun man rej rque yo'óo qui'yaj ca'vee guun yaníj Diose rihaan ní' ma'. A 'ó rasuun qui'yaj Diose se ca'vee qui'yaj danj ma'. Yo'o 'ee rá Diose man ní', ne che'é dan ca'née so' man Jesucristó rihaan ní', ne 'nij ra'a Jesucristó man ní', ne 'ee rá so' man ní' adonj.

9

Nana nihánj taj xna'anj se vaa nanó ndo'o rá síí cu'naj Pablo che'é tuvi' so' nij yuvī israelitá a

¹ Noco' nu' ní' man Jesucristó, ne se ca'mii ne 'un̄j rihaan nij soj ma'. 'Q se yanj Nimán Diose ga 'un̄j, ne ma'an Nimán Diose cataj rihanj se vaa nana ya ca'mij á. ²⁻³ Dan me se inanj nanó ndo'o raj che'é nij tuvij nij yuvī israelitá, ne me

raj nayonj rihaan nij so', ne ndaa ca'neé nimanj quinaj ma'anj rihaan sayuun, qui'yaj Diose, ne yo'o nacaj Diose man nij so' rihaan sayuun quiran' nij so', ne ca'neé nimanj tanaj Jesucristó manj, ne nacaj Jesucristó man nij so' a. ⁴ Dan me se yuvii israelitá me nij so', ne guun ta'nij Diose man nij so', rá Diose á. Quene'en nij so' se vaa chuguun ndo'o Diose gaa canicun' ma'an Diose ga nij so' gaa naá, ne cataj xna'anj Diose rihaan nij so' daj qui'yaj Diose che'é nij so', ne cataj xna'anj Diose rihaan nij so' daj qui'yaj ma'an nij so' a. Tucu'yón Diose man nij so' daj qui'yaj nij so' gaa na'vúj nij so' rihaan Diose, ne cataj Diose rihaan nij so' se vaa ya ca'nej Diose 'o sí tinanii man nij so' rihaan sayuun a. ⁵ Xii nij yuvii israelitá me nij síi man gaa naá síi cu'naj Abraham do', síi cu'naj Isaac do', síi cu'naj Jacob do' a. Yo'o tuvi' nij so' me Jesucristó síi ca'neé Diose tinanii man yuvii rihaan sayuun, ne Jesucristó me se Diose me so', ne uun chij so' rihaan cunudanj a. Ve'é ca'mii ní' che'é so' nu' cavii nu' ca'anj ei. Veé danj gaa ya ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa inanj nij yuvii israelitá narii Diose me ya ya yuvii israelitá rihaan Diose a

⁶ Dan me se gaa naá cataj Diose se vaa ya canoco' nij yuvii israelitá man so' nu' cavii nu' ca'anj, ne me che'é ne noco' nij yuvii israelitá man Diose cuano, rá soj ga. 'O se quisij ya ndaa vaa ca'mii Diose, tzaj ne ne narii ya Diose man cunudanj nij yuvii israelitá ma'. Nuveé ya ya yuvii israelitá me cunudanj nij so' rihaan Diose ma'. ⁷ Abraham síi cayáán gaa naá ro', doj ta'níi ta'nij si'no so' guun

ta'níí Diose, ne dan me se cataj danj Diose se vaa orún' nij ta'níí ta'nij si'no síí cu'naj Isaac me ya ya ta'níí ta'nij si'no síí cu'naj Abraham rihaan Diose á. Danj ca'mii Diose rihaan síí cu'naj Abraham gaa naá a. ⁸ Dan me se cataj Diose se vaa se guun ta'nij Diose man cunudanj nij ta'níí ta'nij si'no síí cu'naj Abraham ma'. Maan se ta'aj nij so' narii Diose, ne inanj che'é nij síí narii Diose ca'mii Diose, gaa cata' tu'va Diose se vaa ya canoco' nij so' man so' a. ⁹ Dan me se gaa ataa ca'ngaa síí cu'naj Isaac síí narii Diose man, ne ca'mii Diose che'é so', cataj Diose se vaa nasij 'o yo', gaa ne ca'na' uún Diose rihaan Abraham, ne ya gaa 'o ta'nij sno'o chana cu'naj Sara a. Ne sno'o cunii yo' ro', me Isaac a. Danj cataj Diose rihaan Abraham a.

¹⁰ Ne vaa chana cu'naj Rebeca uún, ne cotoj no' ga orún' nica no' síí cu'naj Isaac, ne nari' no' ndaa ne'ej cuaté nuu rque no' a. ¹¹⁻¹² Gaa ataa ca'ngaa ne'ej, ne cataj xna'anj Diose rihaan no' se vaa qui'yaj suun ne'ej taj yaan ca'ngaa rihaan ne'ej noco' xco, cataj Diose a. 'O se ataa ca'ngaa ne'ej, ne taj a 'ó roj so' qui'yaj sa' do', qui'yaj chi'ii do' ma'. Taj se sa' qui'yaj síí guun chij rihaan tinúú, ne taj cacun' tumé síí qui'yaj suun che'é tinúú ma'. Maan se inanj danj qui'yaj Diose narii Diose man yo'o so' guun chij so' rihaan tinúú so', che'é rej aj guun rá Diose daj gaa suun cata 'o 'o so' rihaan Diose nanj ei. ¹³ Dan me se taj danj Diose se vaa cunuu 'ee rá Diose ne'en Diose man nij tuví' síí cu'naj Jacob síí noco' xco, tzaj ne quirí' nij tuví' síí cu'naj Esau rihaan Diose, taj danj Diose adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ca'vee narii Diose

naj guun yuvii a

¹⁴ Dan me se nij qui'yaj Diose rihaan síi cu'naj Esaú, rá soj na'. Taj a doj ma'. ¹⁵ 'O se gaa naá ca'mii Diose rihaan síi cu'naj Moisés, cataj Diose a:

—No xcúún 'unj gaa 'ee rá 'unj ne'én 'unj naj guun yuvii a. —Danj ca'mii Diose rihaan Moisés gaa naá a.

¹⁶ Dan me se ca'vee se daj a me rá yuvii, ca'vee se daj a qui'yaj yuvii, tzaj ne se ca'vee qui'yaj nij yuvii se vaa me rá ma'an nij yuvii ma'. Orún' Diose me síi cataj me síi cunu 'ee rá so' man adonj.

¹⁷ Ne rihaan danj Diose nó nana ca'mii Diose rihaan síi cu'naj Faraón gaa cataj Diose:

—Guún so' síi nicaj suun, qui'yáj, gaa ne quene'en yuvii daj quirán' so', qui'yáj, ne xcaj nij yuvii cuentá se vaa Diose síi nucuaj mej a. —Nanj cataj Diose rihaan síi cu'naj Faraón gaa naá a.

¹⁸ Dan me se ne'en ní' se vaa sese me rá Diose cunu 'ee rá Diose man 'o so', ne cunu 'ee rá Diose man so', ne sese me rá Diose guun nichraj rá 'o so', ne guun nichraj rá so', qui'yaj uún Diose a.

¹⁹ Vaa yuvii cataj: “Che'é dan, me che'é uta' Diose cacun' xráá yuvii ga. 'O se inanj se me rá Diose qui'yaj ní' 'yaj ní' á”. Danj cataj ta'aj yuvii a. ²⁰ Tzaj ne ne nó xcúún ní' cataj ní' se vaa ne nó xcúún Diose qui'yaj so' ndaa vaa 'yaj so' ma'. 'O se Diose me síi qui'yaj man ní', ne ne nó xcúún ní' cachinj na'anj ní' man Diose me che'é cavii nij ta'aj ní' ma'. ²¹ Dan me se síi 'yaj xruj me se doj yo'óo niquii gaa rihaan so', gaa ne ca'vee qui'yaj

so' xruj a. Doj yo'óó niqúii n̄icaj so' qui'yaj so' xruj ve'é ndo'o vaa, ḡaa nē doj yo'óó niqúii n̄icaj so' qui'yaj so' xruj nij doj a. Ca'vee qui'yaj so' daj me rá ma'an so' á. ²² Nē ase vaa 'yaj síi 'yaj xruj ro', danj vaa 'yaj Diose, nē dan me se quirí' ndo'o ta'aj yuvīi qui'yaj Diose, nē vaa güii ca'an̄j nij so' rihaan ya'an a. Uun yuvāa Diose man nij so' che'é cacun' 'yaj nij so', nē me rá Diose caxrīi yuvāa Diose man nij so', nē me rá Diose t̄ihaan Diose se vaa nucuaj ndo'o Diose, tzaj nē aráj x'naa uxrá Diose ni'yaj Diose man nij yuvīi, ²³ che'é rej guun rá Diose t̄ihaan Diose rihaan nij yuvīi nu' ndaa vaa qui'yaj so' che'é yo'óó nij yuvīi, nē yo'óó nij so' me se aj guun rá Diose se vaa guun chij nij so' ḡa so', nē che'é dan cunu 'ee rá so' man nij so', ḡaa nē xc̄aj cunudan̄j nij yuvīi cuentá se vaa síi uun chij sa' ndo'o me Diose ei. ²⁴ Ma'an ní' me nij yuvīi guun chij ḡa Diose, nē dan me se ta'aj ní' me yuvīi israelitá, nē yo'óó ta'aj ní' me yuvīi yan̄j, tzaj nē canacúun Diose man 'o 'o ní' guun chij ní' ḡa so' adon̄j.

²⁵ Ase vaa nana a'mij nihánj ro', danj vaa nana ca'mii Diose ḡaa naá nana cachrón síi cu'naj Oseas rihaan yanj a. Dan me se cataj Diose a:

—Yuvīi ne noco' manj me se ne 'ee raj man nij so' ma'. Tzaj nē vaa güii guun nij so' tuvij, nē vaa güii cunu 'ee raj man nij so' adon̄j. ²⁶ Dan me se maan rej nicun' 'unj ḡaa cataj 'unj se vaa nuveé tuví' 'unj me nij yuvīi ro', maan dan canicún' 'unj cataj 'unj se vaa ta'n̄j ma'an̄j me nij so' a. 'O se Diose vaa i'na' mej adon̄j. —Danj ca'mii Diose ḡaa naá a.

²⁷ Nē nucuaj ca'mii síi cu'naj Isaías ḡaa naá che'é nij yuvīi israelitá a. Cataj so':

—Ca'vee se guun que'ee uxrá nij síi israelitá, ne ndaa ase uun rá' ne'én' yo'óo chruu naj tu'va na ya'anj guun rá' quene'én' man nij tuvi' nij so', tzaj ne taj que'ee nij so' cavi sa' ma'. 'O se doj tuvi' nij so' cavi sa' nanj adonj. ²⁸ Orá le'ej nii qui'yaj suun Diose nu' suun vaa rihaan so' ca'ne' so' cacun' che'é nu' yuvi man rihaan chumii adonj. —Danj ca'mii síi cu'naj Isaías a. ²⁹ Veé dan ca'mii uún síi cu'naj Isaías che'é nij yuvi israelitá, ne cataj uún so'— Guun nucuaj ndo'o Diose guun chij Diose á. Ne ní' me se avi' ní' che'é cacun' tumé ní', tzaj ne tinanii Diose man doj tuvi' ní' sij israelitá rihaan sayuun a. Sese taj tuvi' ní' quinanii rihaan sayuun, ne cavi' cunudanj nij yuvi man chiháán ní', ne quinavij chiháán ní', ne ase vaa navij chuman' Sodoma do', ase vaa navij chuman' Gomorra do', danj gaa quinavij chiháán ní' nanj adonj. —Veé danj ca'mii síi cu'naj Isaías che'é nij yuvi israelitá gaa naá a.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ne cunu sa' nij yuvi israelitá rihaan Diose, che'é se ne cuchuman rá nij so' ni'yaj nij so' man Jesucristó a

³⁰ Xcaj ní' cuentá daj qui'yaj nij yuvi israelitá do', daj qui'yaj nij yuvi yaníj do', rihaan Diose á. Dan me se nuveé yuvi israelitá me nij yuvi yaníj, ne ne guun rá nij so' qui'yaj suun nij so' yan cunu sa' ma'an nij so' rihaan Diose, tzaj ne ta'aj nij so' me síi amán rá ni'yaj man Diose, ne che'é dan 'o cunu sa' nij so' rihaan Diose ei. ³¹ Ino qui'yaj que'ee nij yuvi israelitá a. Dan me se qui'yaj suun uxrá nij so' nano' nij so' chrej cunu sa' ma'an nij so' rihaan Diose, tzaj ne ne nari' nij so' chrej

sa' ma'. ³² Dan me se ne nari' nij so', che'é se ne cuchuman rá nij so' ni'yaj nij so' man Jesucristó ma'. Ne guun ya rá nij so' se vaa racuj Diose man nij so' cunuu sa' nij so' rihaan Diose ma'. Maan se cunuu sa' ma'an nij so', rá nij so', ne qui'yaj suun uxrá nij so' che'é rej ca'vee cunuu sa' ma'an nij so', rá nij so' a. Ne ca'vej rá nij so' cuchuman rá nij so' ni'yaj nij so' man Jesucristó, ne dan me se ase vaa 'o yuvej aráan chrej ro', danj vaa Jesucristó rihaan nij so', ne ase vaa uun na'aj yuvij naxru' rihaan yuvej ro', danj vaa guun na'aj nij yuvij israelitá che'é se ne ca'vej rá nij so' cuchuman rá nij so' ni'yaj nij so' man Jesucristó adonj.

³³ 'O cyaan vaa nana a'mij ga nana a'mii danj Diose che'é Jesucristó, ne dan me se gaa naá cataj Diose a:

—Ni'yaj so' ei. Aj cuné' 'unj yo'o yuvij chuman' cu'naj Jerusalén, ne ase vaa 'o yuvej vaa so', nu-cuj ndo'o so' a. Naxru' yuvij, qui'yaj yuvej yo', ne guun na'aj nij yuvij quene'en nij yuvij man so', tzaj ne sese cuchuman rá yo'o so' quene'en so' man sí' cuné' 'unj, ne se guun na'aj so' ma'. Tananj cavij sa' so' adonj. —Dan me nana ca'mii Diose che'é Jesucristó a.

10

¹ Dan me se achíin ni'yaj ndo'oj rihaan Diose che'é nij tuví' 'unj nij yuvij israelitá, tinuj, nocoj. 'Ee rá 'unj man nij so', ne che'é dan me ndo'o raj quinanj nij so' rihaan sayuun a. ² Dan me se sa' qui'yaj nij so' gaa guun ndo'o rá nij so' cunuu sa' nij so' rihaan Diose, tzaj ne ne ne'en nij so' daj qui'yaj nij so' ne ca'vee cunuu sa' nij so' rihaan

Diose ma'. ³ Ne xcaj nij so' cuentá che'é se vaa aj qui'yaj Diöse che'é nij so', ne ne xcaj nij so' cuentá se vaa ca'vee cunu sa' nij so' rihaan Diöse, qui'yaj ma'an Diöse ma'. Maan se nano' ma'an nij so' chrej cunu sa' ma'an nij so' rihaan Diöse, ne che'é dan ataa qui'yaj nij so' ndaa vaa me rá Diöse qui'yaj nij so', ne che'é dan ataa cunu sa' nij so' adonj. ⁴ Gaa naá, ne canoco' yuvii se-tucuanj Moisés, ne veé dan me se cunu sa' nij so' rihaan Diöse, rá nij so', tzaj ne yaj nihánj me se aj quisíj se-tucuanj Moisés, qui'yaj Jesucristó, ne 'o se yo'o aman rá ní' ni'yaj ní' man Jesucristó, gaa ne cunu sa' ní' rihaan Diöse nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa quinanii cunudanj nij yuvii cuchumán rá ni'yaj man Jesucristó rihaan sayuun a

⁵ Gaa naá cachrón síi cu'naj Moisés nana rihaan yanj, ca'mii so' che'é se-tucuanj ma'an so', ne cataj so' se vaa sese guun nucuaj yuvii cunó yuvii nu' tucuaán cuchruj ma'an so', ne cayáán nij yuvii rihaan Diöse nu' cavii nu' ca'anj a. Danj ca'mii Moisés gaa naá a. ⁶ Tzaj ne cuano nihánj me se aj xcaj ní' cuentá se vaa nuu sa' ní' rihaan Diöse che'é yan cuchumán rá ní' cunó ní' nana ca'mii so', ne che'é dan yo'o a'mii ní' ga síi cu'naj Moisés gaa naá, taj ní' se vaa taj che'é cavii yuvii rej xta' do', nano' nij yuvii man síi tinanii man nij so' rihaan sayuun, ⁷ ne taj che'é ca'anj yuvii rej rque yo'óo do', nano' nij yuvii man so' rej man nimán ma'. Danj taj ní' ga síi cu'naj Moisés a.

⁸ Ne cataj uún síi cu'naj Moisés se vaa nana achiin mán so' ro', nuveé nana ca'na' rej gan'

me nana yo' ma'. Tananj ndaa tu'va ma'an so' do', ndaa nimán ma'an so' do', nuû nana yo' nanj adonj, taj Moisés, ne nana yo' me nana a'mii yuvii taj yuvii se vaa amán rá yuvii ni'yaj yuvii man Jesucristó, ndaa vaa a'mii natáj núj rihaan yuvii ei. ⁹ 'O se sese ca'mii yá so' cataj so' rihaan tuvi' so' se vaa Jesucristó 'nij ra'a mán so', ne sese guun ya rá so' se vaa cunuu i'na' uún Jesucristó, qui'yaj Diose, gaa cavi' so', ne quinanii so' rihaan sayuun a. ¹⁰ 'O se nimán ní' me se yo' me cuchuman rá ní' ne'en ní' Jesucristó, ne ca'vee cunuu sa' ní' rihaan Diose, ne tu'va ní' me se yo' me ca'mii ya ní' cataj ní' se vaa noco' ní' man Jesucristó, ne ca'vee quinanii ní' rihaan sayuun adonj.

¹¹ Dan me se taj uún danj Diose se vaa xa' síi amán rá ni'yaj man Jesucristó, tzaj ne se guun na'aj so' ma'. Ya cavii sa' so' adonj. Danj taj danj Diose a. ¹² 'O se 'o cuyaan vaa cunudanj yuvii rihaan Jesucristó, ne dan me se yuvii israelitá do', yuvii yaníj do', 'o cuyaan vaa nij so' rihaan Jesucristó, tzaj ne 'nij ra'a Jesucristó man cunudanj nij so', ne uun nucuaj uxrá Jesucristó račuíj so' man cunudanj yuvii achíin ni'yaj rihaan so' a. ¹³ Dan me se taj uún danj Diose a: “Yuvii achíin ni'yaj rihaan síi 'nij ra'a man ní' ro', quinanii cunudanj nij so' rihaan sayuun, ne cavii sa' nij so' adonj”. Danj taj danj Diose a.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa achiin ca'mii natáj nii che'é Jesucristó rihaan yuvii ataa cunō nana che'é so' a

¹⁴ Tzaj ne taj che'é cachinj ni'yaj yuvii rihaan Jesucristó, sese ataa cuchuman rá nij yuvii ni'yaj nij

yuvii man Jesucristó ma'. Ne se ca'vee cuchuman rá nij yuvii ni'yaj nij yuvii man so', sese ataa cunō nij yuvii se-nana so' ma'. Ne se ca'vee cunō nij yuvii, sese taj sí a'mii natáj rihaan nij yuvii ma'.
 15 Ne se cuchí sí a'mii natáj rihaan yuvii, sese se ca'née nii man so' ma'. Dan me se a'mii uún danj Diose, taj yo': “Ve'é ndo'o 'yaj sí ca'anj ca'mii natáj nana sa' ei”. Danj taj danj Diose a.

16 Tzaj ne vaa yuvii na'vej rá cunō nana sa' ma'. Inanj danj ca'mii sí cu'naj Isaías gaa cachín ni'yaj so' rihaan Diose, ne cataj so':

—Ataj sí chij. Doj yuvii amán rá cunō nana ca'mii núj a —taj so' rihaan Diose a.

17 Tzaj ne veé dan me se asino a'mii natáj nii rihaan yuvii che'é Jesucristó, gaa ne uno nij yuvii, ne xcaj nij yuvii cuentá che'é se vaa taj xna'anj Diose rihaan nij yuvii, gaa ne chumán rá nij yuvii ni'yaj nij yuvii man Diose nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa na'vej rá nij yuvii israelitá cunō nij so' se-nana Jesucristó nana sa' ma'

18 Tzaj ne cataj ta'aj yuvii se vaa ataa cuchí nana sa' rihaan nij yuvii israelitá a. Danj ca'mii ta'aj nij so', tzaj ne aj cuchí nana sa' rihaan nij yuvii israelitá ei. Dan me se taj danj Diose se vaa aj quene'en cunudanj nij yuvii man rihaan chumii se-nana Diose nana sa' a. Danj a'mii danj Diose á.

19 Tzaj ne yo'ó ta'aj yuvii cataj se vaa ne ne'en ya nij yuvii israelitá se vaa tinanii Diose man cunudanj nij yuvii man rihaan chumii rihaan sayuun ma'. Danj cataj uún nij yuvii yo', tzaj ne taj ma'. Maan se aj ne'en nij yuvii israelitá ei. 'O se gaa naá cachrón sí cu'naj Moisés nana ca'mii

Diose rihaan nij yuvii israelitá rihaan yanj, gaa cataj Diose se vaa vaa güii xcaj nij yuvii israelitá cuentá se vaa cavii sa' nij yuvii yaníj, qui'yaj Diose, ne che'é dan guun xcoj ruvaa rá nij yuvii israelitá quene'en nij so' nij yuvii yaníj yo' a. 'O se nuveé yuvii acaj cuentá me yuvii yaníj, ne che'é dan guun xcoj ruvaa rá nij yuvii israelitá che'é se vaa cavii sa' nij yuvii yaníj qui'yaj Diose ei. Danj ca'mii Diose gaa naá a.

²⁰ Ne 'o cyaan vaa nana nihánj ga nana cachrón uún síí cu'naj Isaías rihaan yanj gaa naá, ne dan me se quisíj rá so' cataj so' se vaa nij yuvii yaníj me se ne nano' nij so' man Diose, tzaj ne nari' nij yuvii yaníj man Diose, ne nda' se ne guun rá nij so' quene'en nij so' me rej vaj Diose, tzaj ne curuvi' Diose rihaan nij so' a. Danj taj síí cu'naj Isaías gaa naá a.

²¹ Tzaj ne ino vaa nana ca'mii Diose rihaan nij yuvii israelitá gaa naá, taj síí cu'naj Isaías a. Dan me se cataj Diose rihaan nij yuvii israelitá se vaa 'o me rá Diose nacaj Diose man nij yuvii israelitá, tzaj ne ne ca'vej rá nij so' cunō nij so' rihaan Diose ma'. Inanj tucuáá nij so' rihaan Diose nanj á. Danj taj Diose, ne cachrón síí cu'naj Isaías rihaan yanj a.

11

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cunuu 'ee rá Diose ni'yaj Diose ta'aj nij yuvii israelitá a

¹ Che'é se tucuáá nij yuvii israelitá rihaan Diose, che'é dan quiri'lj yaníj Diose man nij so', rá soj na'. Taj ma'. 'O se ma'anj me síí israelitá uún ei. Ne dan me se xií 'unj me síí cu'naj Abraham gaa naá, ne

xíí 'uñj me síí cu'naj Benjamín uún ei. ² Ne quiri'ij yaníj Diose man nij yuvií israelitá ma'. 'O se gaa ataa qui'yaj Diose chumií, ne 'o quene'en Diose se vaa canoco' nij so' man Diose a.

Ne'en nij soj daj taj danj Diose che'é síí cu'naj Elías gaa naá a. Dan me se cuta' Elías cacun' xráá nij yuvií israelitá, ³ ne cataj so':

—Ataj síí chij. Ticavi' nij yuvií israelitá man nij síí nata' se-nanā so' rihaan yuvií che'é so' á. Tiri' nij so' rej quina'víj yuvií rihaan so' á. Taj orunj quináj nanj á. Ne me rá nij so' ticavi' nij so' mán 'uñj uún adonj. —Danj ca'mii síí cu'naj Elías rihaan Diose a.

⁴ Gaa ne ca'mii uún Diose rihaan so', cataj Diose:

—Taj ma'. Ne taj oruún so' ma'. Tzaj ne vaa 'o cunu' chij mij yuvií israelitá noco' manj, ne a 'ó nij so' ne na'víj rihaan ya'anj cu'naj Baal ya'anj ne vaa i'na' ma'. —Danj ca'mii Diose rihaan síí cu'naj Elías a.

⁵ Ne veé danj vaa uún nij yuvií israelitá síí man cuano, ne cunuu 'ee rá Diose man nij yuvií israelitá, ne narii Diose man doj tuvi' nij so' ei.

⁶ Inanj danj qui'yaj ma'an Diose che'é ta'aj nij yuvií israelitá, tzaj ne nuveé che'e se sa' qui'yaj ma'an nij so' me narii Diose man nij so' ma'. Sese che'e se sa' qui'yaj nij so' narii Diose man nij so', ne taj che'é cataj ní' se vaa cunuu 'ee rá uun Diose man nij so' ma'.

Nanā nihánj taj xna'anj se vaa vaa güii cunuu sa' uún nij yuvií israelitá rihaan Diose a

⁷ Cuanō ro', cunudanj nij yuvií israelitá me rá cunuu sa' rihaan Diose, tzaj ne ne guun nucuj

cunudañj nij so' cunu sa' ma'an nij so' ma'. Tzaj ne nari Diose man ta'aj nij so', ne cunu sa' ta'aj nij so' rihaan Diose, ne quináj uun yo'ó ta'aj nij yuvi israelitá yo' a. Ne xa' nij sí quináj me se ne guun nucaj nij so' daj chihaa mǐj xcaj nij so' cuenta che'é Diose ma'. ⁸ Dan me se nanj taj uún danj Diose, taj yo': "Ne ca'vee xcaj nij so' cuenta, qui'yaj Diose ma'. 'Q se ase vaa sí tuchrii do', ase vaa sí so'o do', danj vaa nij so', ne danj vaa nij so' ndaa cuano nanj adonj". Danj ca'mii danj Diose che'é nij yuvi israelitá a. ⁹ 'Q cyaan vaa nana nihánj ga nana ca'mii sí cu'naj David ga naá uún, ne cataj so' se vaa ase ran' xcuu ata' ra'nga' ro', danj quirán' nij yuvi israelitá a. Dan me se cavii sa' uxrá nij so' rihaan chumii nihánj, tzaj ne taj ni'yón quirán' nij so' sayuun, ne quirán' nij so' sayuun che'é nu' sayuun qui'yaj nij so' a. ¹⁰ Se guun nucaj nij so' xcaj nij so' cuenta, maan se quinano ndo'o rá nij so' che'é sayuun quirán' nij so' a. Danj ca'mii sí cu'naj David che'é se vaa quirán' nij yuvi israelitá, ne ya danj quirán' guee nij so' nanj adonj.

¹¹ Dan me se ne cuchuman rá nij yuvi israelitá nana ca'mii Diose, ga ne quiri' nij so' rihaan Diose, ne veé danj ga nij so' nu' cavii nu' ca'anj, rá nij soj na'. Taj ma'. 'Q se che'é se vaa qui'yaj nij yuvi israelitá, che'é dan vaa ya'núj rihaan nij yuvi yanj quinaniij nij so' rihaan sayuun, ga ne guun xcoj ruvaa rá nij yuvi israelitá quene'en nij so' nij yuvi yanj a. ¹² Ga ne canicaj rá nij yuvi israelitá, ne canoco' nij so' Diose adonj. Dan me se che'é se quiri' nij so' rihaan Diose, ne che'é dan

cavii sa' cunudanj nij yuvij man rihaan chumij, ne ndaa nij yuvij yanij cavii sa', tzaj ne asa' nuu sa' nij yuvij israelita rihaan Diose, ne doj a cavii sa' uun cunudanj nij yuvij man rihaan chumij adonj.

Nana nihanj taj xna'anj se vaa se guun ca'mij xta' nij yuvij yanij rihaan nij yuvij israelita ma'

¹³ Cuanõ ro', ca'mij rihaan nij soj sij yanij, ne aj cune' Jesucristo man 'unj guun 'unj apõstol nata' se-nana so' rihaan nij soj sij yanij adonj. Ne aj guun que'ee ndo'o ca'mij rihaan nij yuvij israelita che'e suun ca'ne' Jesucristo rihanj, ne dan me se aj guun que'ee ndo'o cataj xna'anj 'unj rihaan nij so' se vaa a'mij nataj 'unj se-nana Diose rihaan nij soj sij yanij a. ¹⁴ 'O se me raj guun xcoj ra nij so' ni'yaj nij so' man soj sij yanij, gaa ne canoco' ta'aj nij so' nana noco' soj, gaa ne quinanjij nij so' rihaan sayuun, raj a. ¹⁵ Gaa quiri'ij yanij Diose man nij yuvij israelita, ne cunuu rcua'aan yo'õ nij yuvij man rihaan chumij ga Diose, ne che'e dan asa' nacaj uun Diose man nij yuvij israelita, ne cavii sa' uxrã ma'an nij yuvij israelita uun a. Dan me se ase vaa siii cavi' vaa nij so' cuanõ ei. Na'vee quinanjij nij so' rihaan sayuun, tzaj ne asa' nacaj uun Diose man nij so', ne ase vaa siii na'nũj ro', danj gaa nij so', cavii sa' uxrã nij so' ei. ¹⁶ Ya nacaj uun Diose man nij yuvij israelita nanj a. 'O se ne'en ni' se vaa sese go' nii ta'aj tan' rihaan Diose, ne cunuu guee ya stan' nii rihaan Diose, ne sese sa' vaa yaã chruun rihaan Diose, ne sa' vaa cunũ' chruun yo' rihaan Diose ei. Che'e dan ne'en ni' se vaa sese cunuu sa' ta'aj nij yuvij israelita rihaan Diose, ne

gaa sa' cunudanj nij yuvii israelitá rihaan Diose adonj.

¹⁷ Ne'en soj se vaa ne cuchuman rá ta'aj nij yuvii israelitá ni'yaj nij so' Diose ma'. Che'é dan, ase vaa 'yaj nii man ta'aj nij ra'a chruun olivó ne rii chruj ro', danj vaa qui'yaj Diose man nij so', ne quiri'íj yaníj Diose man nij síi ne cuchuman rá yo', gaa ne nacaj Diose man soj sij yaníj, ne dan me se ase vaa ra'a chruun olivó nicun' rco' quij vaa soj, tzaj ne nacaj Diose man soj, caxríj Diose man soj tacóo chruun olivó sa', ne guun soj 'o chruun sa' vaa, ne vaa i'na' soj, 'yaj yáa chruun yo' nanj ei. ¹⁸ Tzaj ne se guun cataj soj se vaa sa' doj vaa soj rihaan ra'a chruun ca'anj yaníj qui'yaj Diose ma'. Dan me se sese vaa se uun uxrá ma'an soj rá soj, ne me ma'an rá soj nanj ei. Dan me se xcaj soj cuentá se vaa taj se uun soj rihaan yáa chruun yo' mei. 'O se ma'an yáa chruun yo' 'yaj don 'vee vaa i'na' soj sij uun ra'a chruun chuguanj. Xa' soj, tzaj ne maan chruun le'ej nata' nayón uun me soj nanj ei. ¹⁹ Xraj, ne cataj yo'o tuvi' soj: "Tzaj ne quiri'íj yaníj Diose man yo'ó nij ra'a chruun yo' che'é rej ca'vee caxrii so' mán 'unj tacóo chruun yo' ei", rá yo'o tuvi' soj a. ²⁰ Tzaj ne maan che'é se nuveé sij amán rá ni'yaj Diose me ta'aj nij yuvii israelitá yo' me quiri'íj yaníj Diose man nij so', ne maan che'é se amán rá soj ni'yaj soj Diose me nicun' soj rihaan Diose cuano chuguanj. Tzaj ne se guun cataj soj se vaa vaa se uun ndo'o soj ma'. 'O se chuhu'vi' nimán soj ei.

²¹ Dan me se nda' se chruun cavii man raa chruun ya me nij síi israelitá, tzaj ne ne caraa x'naa Diose man nij so', ne quiri'íj yaníj Diose

man ma'an ya nij so', ne che'é dan táá a soj, ne se kuchu'vi' Diose quiril'ij yaníj Diose man soj sij ra'a chruun cavii quij a mei. ²² Dan me se xcaj soj cuentá, ne nda' se yuvaa ya Diose ne ne'en Diose qui'yaj Diose sayuun man nij yuvii 'yaj se nij rihaan Diose, tzaj ne cunuu 'ee rá Diose man soj, ne ve'é ndo'o qui'yaj Diose rihaan soj ei. Ne ve'é qui'yaj Diose rihaan soj nu' cavii nu' ca'anj, sese se ca'anj yaníj soj rihaan Diose ei. Sese ca'anj yaníj soj, ne quiril'ij yaníj Diose man soj nanj adonj. ²³ Ne 'o rasuun uún me se nij yuvii quiril'ij yaníj Diose me se sese ca'ne' rá nij so' ga suun ne amán rá ni'yaj man Diose, ne ca'vee caxrii uún Diose man nij so' tacóo chruun sa' yo' uún ei. 'O se guun nucuaj Diose qui'yaj Diose danj ei. ²⁴ Tananj soj, ne chruun le'ej cavii raaj chruun olivó man rco' me soj, tzaj ne ca'vee ca'na' soj naxíj soj tacóo chruun sa', ne táá a nij síi israelitá, ne maan ra'a chruun sa' me nij so', ne taj sayuun ca'vee ca'na' uún nij so' nanj uún so' tacóo chruun sa' cavii nij so' a ma'.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa me rá Diose gaa 'ee rá Diose man cunudanj yuvii a

²⁵ Dan me se me raj xcaj soj cuentá che'é nana cataj xna'anj Diose rihaan ní', tinuj, nocoj. Síj cuno soj nana nihánj, gaa ne se guun ca'mii xta' soj ma'. Cuanj nihánj me se na'vee xcaj nij yuvii israelitá cuentá che'é se vaa qui'yaj Diose che'é nij so' ma'. Che'é dan vaa ya'núj catuu soj sij yaníj canoco' soj man Diose adonj. Ne xa' nij síi yaníj narii Diose, tzaj ne vaa güii canoco' cunudanj nij so' man Diose, gaa ne kuchuman rá nij yuvii israelitá ni'yaj nij so' man Diose, ²⁶ gaa ne tinanii Diose

man cunudanj nij yuvij israelitá rihaan sayuun ei. Danj a'mii danj Diose ei. Dan me se taj yo': "Chuman' Jerusalén cavij 'o síi tinanii man yuvij, ne tinavij so' se chi'ij man nimán nij yuvij israelitá a. ²⁷ Danj qui'yaj yá 'unj che'é nij so' güii tinavíi 'unj cacun' che'é nij so' adonj". Dan me nana ca'mii Diose, nana no rihaan danj Diose a. ²⁸ Dan me se ne guun ya rá nij yuvij israelitá se-nana Diose nana sa' ma'. Che'é dan guun yanij nij so' rihaan Diose, ne vaa ya'núj rihaan Diose catuu soj sij yanij a. Tzaj ne asij naá narii Diose man xii nij yuvij israelitá, ne che'é dan yo'o 'ee rá Diose man nij so' ndaa cuano adonj. ²⁹ Daj chihaa mij se natuná Diose se-nana Diose ma'. Se ca'vee ca'nee uún Diose se vaa go' Diose rihaan yuvij ma'. 'O se gaa naá narii Diose man nij yuvij israelitá canoco' nij so' man so', ne se ca'vee cataj uún Diose se vaa se ca'vej rá so' nacaj so' man nij so' ma'.

³⁰ Dan me se asino yaan ne cunoo nij soj sij yanij rihaan Diose ma'. Tzaj ne ne cuchuman rá que'ee nij yuvij israelitá ni'yaj nij so' man Diose, ne che'é dan cunuu 'ee rá Diose man soj a. ³¹ Veé dan me se cunuu 'ee rá Diose man soj cuano, tzaj ne ne uno nij yuvij israelitá rihaan Diose ma'. Inanj danj vaa nij so' cuano, qui'yaj Diose, gaa ne vaa güii cunuu 'ee rá uún Diose man nij so' adonj. ³² Dan me se 'o cuyaan vaa nij yuvij israelitá ga nij yuvij yanij, qui'yaj Diose, ne cunudanj nij yuvij na'vej rá cunoo rihaan Diose, ne che'é dan vaa ya'núj rihaan Diose cunuu 'ee rá Diose man cunudanj nij yuvij, ne racuíj uun Diose man cunudanj nij yuvij yo' adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa sa' uxrá vaa Diose adonj

³³ Inan̄j sa' uxrá avii raā Diose nan̄j á. Sa' uxrá ne'en so', ne se guun nucuaj yuvii naqui'yaj cuu yuvii nu' se vaa 'yaj Diose ma'. Veé danj ca'mii 'o síí nata' se-nanā Diose gaa naá, cataj so': ³⁴“Taj vaj yuvii quisij nari' nana avii raā Diose ma'. Me yuvii ca'vee nago' nana cuu man Diose, rá soj ga. ³⁵ Me rasuun ca'vee rque yuvii man Diose, rá soj ga. 'O se ne achiin si'yaj yuvii man Diose ma'. Ne 'yaj xcúún Diose rihaan yuvii ma'”. Danj taj síí nata' se-nanā Diose gaa naá yo' a. ³⁶ Dan me se ma'an Diose qui'yaj cunudanj rasuun, ne che'é ma'an Diose mán rasuun rihaan chumii, ne se rasuun Diose me cunudanj rasuun a. Ve'é uxrá ca'mii ní' che'é Diose nu' cavii nu' ca'anj adonj. Veé danj gaa ya ei.

12

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ve'é qui'yaj suun ní' rihaan Diose a

¹ Nuu 'ee ndo'o rá Diose man ní', tinuj, nocoj. Che'é dan cataj xna'anj 'un̄j rihaan soj nihánj cuano se vaa qui'yaj suun soj rihaan Diose yaj gaa vaa i'na' soj á. Inan̄j suun sa' che'é Diose qui'yaj suun soj, gaa ne guun niha' rá Diose, qui'yaj soj ei. Ne'en soj se vaa no xcúún soj qui'yaj soj danj ei. ² Se cataj soj se vaa sa' ndo'o vaa tucuáán noco' cunudanj nij yuvii man chiháán soj ma'. Tzaj ne ca'vej rá soj cunuu sa' nimán soj qui'yaj Diose, ne xcaj naca soj cuentá daj qui'yaj soj gaa yáán soj rihaan chumii nihánj, gaa ne nari' soj daj me rá

Diose qui'yaj soj, ne xcaj soj cuentá me se me se sa' ni'yaj Diöse á. Dan me se xcaj soj cuentá daj qui'yaj soj ne guun niha' rá Diöse, ne xcaj soj cuentá me suun sa' qui'yaj suun soj ne cavii sa' soj doj nu' cavii nu' ca'anj adonj.

³ Dan me se qui'yaj Diöse se luj rihanj, ca'ne' Diöse suun rihanj tucu'yonj man nij soj, ne che'é dan cataj xna'anj 'unj rihaan 'o 'o soj daj qui'yaj soj qui'yaj suun soj rihaan Diöse á. Dan me se ino gaa suun qui'yaj suun 'o 'o soj rihaan Diöse, ne che'é dan xcaj 'o 'o soj cuentá me suun qui'yaj suun 'o 'o soj, ne racuíj Diöse man soj se vaa guun ya rá 'o 'o soj, ne a me suun guun nucuaj 'o 'o soj qui'yaj suun soj suun rqué Diöse man soj a. Tzaj ne se nanó rá soj, ne se guun rá soj cataj soj suun nocoo doj ma'. Maan se xcaj soj cuentá, ne cataj soj se vaa sa' vaa suun vaa rihaan soj ei.

⁴ 'O se aj ne'en ní' se vaa vaa ndo'o nee man ní', ne dan me se vaa ra'a ní' vaa tacóo ní' vaa, ne vaa que'ee doj nee man ní', ne ino vaa suun 'yaj suun ra'a ní' do', tacóo ní' do', xrée ní' do', tu'va ní' do', ne ino doj vaa suun 'yaj suun yo'o yo'o nee man ní' a. ⁵ Dan me se aj canoco' cunudanj ní' man Jesucristó, ne che'é dan ase vaa nu' nee man 'o yuvij ro', danj vaa nu' ní', ne ino vaa suun vaa rihaan 'o 'o ní', tzaj ne racuíj tuvi' ní', ⁶ gaa ne guun nucuaj 'o 'o ní' qui'yaj suun 'o 'o ní' suun vaa rihaan 'o 'o ní' a. Danj 'yaj Diöse che'é 'o 'o ní', tzaj ne ino vaa suun ne'en 'o 'o ní' qui'yaj suun ní', qui'yaj Diöse a. Che'é dan sese vaa suun rihaan yo'o ní' ca'mij natáj ní' rihaan yuvij che'é Diöse, ne sese uun ya rá ní' se vaa ya vaa nana nari' ní', ne ca'mij natáj ní' á. ⁷ Sese ca'ne' Diöse

suun rihaan yo'ó ní' suun racuáj ní' man yuvií, ne danj qui'yaj ní' qui'yaj suun ní' che'é tuvi' ní' uún á. Sese vaa suun rihaan yo'ó ní' suun tucu'yón ní' se-nanā Diose, ne danj qui'yaj uún ní', tucu'yón ní' se-nanā Diose á. ⁸ Sese vaa suun rihaan yo'ó ní' nago' ní' chrej nucuaj, ne danj qui'yaj ní' á. Sese vaa suun rihaan yo'ó ní' go' ní' rasuun rihaan nij sí nique, ne guun niha' rá ní' qui'yaj ní' danj á. Sese vaa suun rihaan yo'ó ní' guun chij ní' rihaan tuvi' ní', ne qui'yaj suun uxrá ní' nīcaj yu'unj ní' man tuvi' ní' á. Sese vaa suun rihaan ní' cunuu 'ee rá ní' tuvi' ní' do', racuáj ní' tuvi' ní' do', ne gaa niha' rá ní' qui'yaj ní' danj á.

Nana nihánj taj xna'anj daj qui'yaj ní' rihaan tuvi' ní' a

⁹ Se cataj soj se vaa 'ee rá soj man tinúú soj, sese ne ya 'ee rá soj tinúú soj ma'. Se tu'va rma'an soj danj ma'. Tzaj ne ya gaa 'ee rá soj tinúú soj, ne se ca'vej rá soj qui'yaj soj se chi'ij ma'. Tzaj ne inanj se sa' qui'yaj soj á. ¹⁰ Gaa 'ee ndo'o rá soj man tinúú soj sí noco' man Jesucristó, ne guun niha' rá soj caraa cochroj soj rihaan tinúú soj á. ¹¹ Se gaa rmij soj ma'. Tzaj ne gaa niha' rá soj qui'yaj suun soj che'é sí 'nij ra'a man ní' ei. ¹² Ne'en soj se vaa vaa güii cavii sa' ndo'o soj, qui'yaj Diose, ne che'é dan gaa niha' rá soj á. Ca'nej nucuaj soj nimán soj quiran' soj sayuun me rá yuvií qui'yaj yuvií man soj, ne se ca'ne' rá soj ga suun achín ni'yaj rihaan Diose ma'. ¹³ Sese vaa se achiin rihaan tinúú soj sí sa' noco' man Diose ro', ne racuáj soj si'yaj soj rihaan nij so' a. Ne ve'é qui'yaj soj ca'vej soj caran' yuvií tucua' soj do', cha yuvií chraa ga soj do' á.

14 Xa' síi 'yaj sayuun man soj, tzaj ne ve'é qui'yaj soj rihaan nij so', ne se ca'mii chree soj che'é nij so' ma'. Tzaj ne cachinj ni'yaj soj rihaan Diose se vaa cavii sa' nij so' qui'yaj Diose a. 15 Guun niha' rá soj ga nij yuvii niha' rá, ne ta'vee soj ga síi ta'vee, 16 ne ve'é qui'yaj soj rihaan tinúú soj nij síi amán rá ni'yaj man Jesucristó a. Se guun rá soj cata ma'an soj suun sa' doj ma'. Maan se nano' soj man nij yuvii un taj suun ata, ne canicun' soj ga nij so' a. Se cataj soj se vaa sij avii ndo'o raá me soj ma'.

17 Sese qui'yaj yuvii se chi'ii man soj, ne se guun rá soj qui'yaj soj se chi'ii man nij yuvii ma'. Tananj ve'é qui'yaj soj rihaan cunudanj yuvii, ne inanj se sa' qui'yaj soj ni'yaj cunudanj yuvii á. 18 Ve'é cuman soj ga cunudanj yuvii, sese ca'vej rá nij yuvii, ne se cunu' ma'an soj ga yuvii ma'. 19 Se qui'yaj soj sayuun man yuvii 'yaj sayuun man soj ma'. Maan se ca'ne' rá soj, ne Diose me síi naru'vee rihaan nij yuvii qui'yaj sayuun, ne vaa güii caxrii yuvaa Diose man nij so' a. Danj me raj qui'yaj nij soj, tinuj, nocoj. 'O se danj Diose taj se vaa no xcúún Diose naru'vee ma'an Diose, ne vaa güii naru'vee Diose che'é sayuun nanj á. Danj taj danj Diose a. 20 Tzaj ne ino qui'yaj soj rihaan yuvii taj ri'yunj man ní' cuano, taj danj Diose a. Nihánj me nana a'mii danj Diose a: “Sese na'aan rque síi taj ri'yunj man soj, ne go' soj chraa cha so' á. Sese naco so' na, ne go' soj na co'o so' á. Danj qui'yaj soj, ne guun na'aj síi taj ri'yunj man soj, ne quinano rá so' che'é sayuun qui'yaj so' ei”. Danj taj danj Diose a. 21 Se guun qui'yaj canaán chi'ii rihaan soj ma'. Se guun guun ma'an soj síi noco'

chrej chi'ii ma'. Maan se inanj se sa' qui'yaj soj rihaan síi chi'ii, gaa ne qui'yaj canaán soj rihaan síi chi'ii, ne canoco' so' chrej sa' nicaj soj adonj.

13

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cunō ní rihaan nij síi nicaj suun a

¹ Cunō cunudanj nij soj rihaan nij síi nicaj suun man tucúa suun chiháán soj ei. 'O se sese nuveé Diose rá, ne se guun nucuaj nij so' quirii ta'nga' nij so' ma'. Diose me síi cune' man nij síi nicaj suun adonj. ² Che'é dan cunō soj rihaan nij síi nicaj suun, ese danj me rá Diose qui'yaj soj, ne sese tucúaá soj rihaan nij síi nicaj suun, ne cuta' Diose cacun' xráá soj adonj. ³ Yuvii ne 'yaj sayuun ro', taj che'é cuchu'vi' nij so' rihaan nij síi nicaj suun ma'. Maan se inanj síi 'yaj sayuun cuchu'vi' rihaan nij so', ne che'é dan sese na'vej rá soj cuchu'vi' soj rihaan nij síi nicaj suun, ne ve'é qui'yaj soj, ne ve'é ca'mii nij síi nicaj suun che'é soj adonj. ⁴ Dan me se 'yaj suun nij síi nicaj suun rihaan ma'an Diose, ne vaa suun rihaan nij síi nicaj suun racuíj nij so' man soj, ne cavii sa' soj ei. Tzaj ne sese qui'yaj soj cacun', ne cuchu'vi' soj rihaan nij so' á. 'O se ne ata rma'an nij so' suun ma'. 'Yaj suun nij so' che'é Diose, ne racuíj nij so' man Diose axríj yuvaa Diose man nij síi 'yaj cacun' adonj. ⁵ Che'é dan cunō soj rihaan nij síi nicaj suun, ne cuchu'vi' soj qui'yaj nij so' sayuun man soj sese qui'yaj soj cacun', ne xcaj soj cuentá se vaa me rá Diose qui'yaj soj á. ⁶ 'O se o' soj sa'anj ata' rihaan nij síi nicaj suun, ne ne'en soj se vaa 'yaj suun nij so' rihaan Diose, ⁷ ne dan me

se nō xcúún soj naru'vee soj sa'anj ata' ei. Caraa cochroj soj rihaan nij sí nicaj suun, ne ve'é ca'mii soj rihaan nij so' ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa gaa 'ee rá ní' tuvi' ní' a

⁸ Se gaa xcúún rihaan nij soj ga tuvi' soj ma'. Tzaj ne vaa 'o xcúún rihaan soj ga tuvi' soj adonj. Nihánj ro', me xcúún vaa rihaan soj ga tuvi' soj adonj. Nō xcúún soj gaa 'ee rá soj tuvi' soj, ne sese ya 'ee rá soj tuvi' soj, ne ase vaa sí qui'yaj nu' ndaa vaa taj se-tucuanj Moisés ro', danj gaa soj uún adonj. ⁹ Dan me se aj ne'en soj nu' nana cataj xna'anj Diose rihaan Moisés gaa naá, ne dan me se na'vej rá Diose cotoj yuvii ga nica tuvi' yuvii, ne na'vej rá Diose ticavi' yuvii man tuvi' yuvii, ne na'vej rá Diose qui'yaj ituu yuvii, ne na'vej rá Diose guun rá yuvii ni'yaj yuvii si'yaj tuvi' yuvii man adonj. Nihánj me nana cataj xna'anj Diose gaa naá, ne vaa uxrá doj nana cataj xna'anj uún Diose, tzaj ne vaa orún' nana achiin uxrá qui'yaj ní' cuano, ne nana yo' taj: “A se 'ee rá so' man ma'an so' ro', danj gaa 'ee rá so' man tuvi' so' á”. Nihánj me nana achiin uxrá cunō ní', ne sese cunō ní' ne qui'yaj ní' ndaa vaa taj nana nihánj, ne sij 'yaj nu' nana cataj xna'anj Diose rihaan Moisés gaa naá me ní' ei. ¹⁰ Sese 'ee rá soj tuvi' soj, ne se qui'yaj chi'ii soj man tuvi' soj, ne che'é dan sese 'ee rá soj tuvi' soj, ne sij uno nu' nana cataj xna'anj Diose rihaan Moisés gaa naá me ma'an soj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ase vaa qui'yaj Jesucristó ro', danj gaa qui'yaj ní' uún a

11 Danj qui'yaj nij soj, gaa 'ee rá nij soj tuvi' soj ei. 'O se ne'en soj daj vaa chumij nihánj cuano nanj á. Xcaj soj cuentá á. Dan me se asij naca cuchumán rá ní' ni'yaj ní' man Jesucristó, ne nichrun' güii cavij sa' ní' cayáán ní' ga Diose, rá ní', tzaj ne cuano nihánj me se ya nichrun' güii cavij sa' ní' cayáán ní' ga Diose ei. 12 Dan me se ase vaa chumij gaa vaa rmi' ro', danj vaa cunudanj nij yuvij man rihaan chumij nihánj cuano, ne vaa rmi' rihaan nij so', ne ne ne'en nij so' a doj ma'. Tzaj ne daj doj quisij güii ca'na' Jesucristó, ne che'é dan ca'ne' rá ní' ga cacun', ne se qui'yaj ní' ndaa vaa 'yaj yuvij chéé rej nij ma'. 'O se adi' se chuguun rej ranga' ro', danj gaa cuchuguun nimán ní', qui'yaj ní', ne yo'o gaa nucuaj ní' qui'yaj suun ní' che'é Diose á. 13 Che'é se cuchuguun nimán ní', che'é dan inanjanj ve'é qui'yaj ní', ne se cachéé ní' cha'anj snúu rma'an, se guun xnó ní', ne se qui'yaj ní' cacun' ga chana, ne se cunu' ní', ne se guun xcoj ruvaá rá ní' ne'en ní' tuvi' ní' a. 14 Se guun rá ní' qui'yaj ní' ndaa vaa me rá nee man ní' ma'. Se ca'vej rá ní' qui'yaj ní' cacun' ma'. Tzaj ne tucu'yón ní' ndaa vaa qui'yaj Jesucristó, ne ase vaa qui'yaj so' ro', danj gaa qui'yaj uún ní' nanj adonj.

14

Nana nihánj taj xna'anj se vaa se cuta' ní' cacun' xraá tinúu ní' síi chá naj guun rasuun, ne se nachri' ní' ni'yaj ní' man tinúu ní' síi na'vej rá cha rasuun a

1-2 Ta'aj yuvij guun ya rá se vaa a'vej rá Diose cha yuvij naj guun rasuun, tzaj ne yo'ó ta'aj yuvij ro', chu'vi' nij so' cha nij so' nee a. Na'vej rá Diose

ch̄a nij so' nee, rá nij so', ne che'é dan in̄anj cuêj chá nij so' a. Dan me se se nachri' nij soj n̄i'yaj nij soj man nij yuvī na'vej rá ch̄a naj guun rasuun ma'. Sese danj vaa rá nij so', ne se ca'mii cunu' nij soj ga nij so' ma'. ³ Se guun nachri' síí chá naj guun rasuun n̄i'yaj so' man síí chá in̄anj cuêj ma'. Se cuta' síí chá in̄anj cuêj cacun' xráá síí chá naj guun rasuun ma'. 'O se quene'en so' se vaa 'nij ra'a Diose man síí chá naj guun rasuun do' nanj adonj. ⁴ Xa' síí chá naj guun rasuun, tzaj ne ne 'yaj suun so' rihaan síí chá in̄anj cuêj ma'. 'O se rihaan Jesucristó 'yaj suun so', ne che'é dan ne nó xcúún síí chá in̄anj cuêj cuta' so' cacun' xráá so' ma'. Tzaj ne ma'an Jesucristó ca'ne' cacun' che'é so', ase cavīi sa' so' ni', ase quiran' so' sayuun ni', ne dan me se ne ne'en ní' ma'. Dan me se nucuaj Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' tucu'yón so' man síí chá naj guun rasuun daj qui'yaj so', ne cavīi sa' so', qui'yaj Jesucristó adonj.

⁵ Dan me se ta'aj yuvīi taj se vaa guee ta'aj güii, ne yo'ó ta'aj yuvīi taj se vaa 'o cuyaan vaa nij güii, ne taj güii guee rihaan yo'ó ta'aj nij so' a. Ino vaa rá 'o 'o ta'aj nij yuvīi, ne che'é dan me xcaj yo'o yo'o nij soj cuentá daj vaa rá yo'o yo'o soj, ne guun ya rá yo'o yo'o soj daj vaa rá soj ei. ⁶ Xa' síí taj se vaa vaa güii guee, tzaj ne danj vaa rá so' che'é síí 'nij ra'a man ní', ne danj nanj síí chá naj guun rasuun, ne danj 'yaj so' che'é síí 'nij ra'a man ní' uún a. Danj 'yaj yo'o yo'o nij so', ne nago' nij so' graciá rihaan Diose a. Ne xa' síí na'vej rá ch̄a naj guun rasuun, tzaj ne veé danj vaa rá so' che'é síí 'nij ra'a man ní' uún, ne dan me se nago' so' graciá rihaan Diose

uún a. ⁷ 'O se nuveé che'e orún' ní' vaa i'na' 'o 'o ní' ma'. Nuveé che'e orún' ní' cavi' 'o 'o ní' ma'. ⁸ 'O se sese vaa i'na' ní', ne vaa i'na' ní' qui'yaj suun ní' rihaan sí' 'nij ra'a man ní', ne ca'vee se cavi' ní', tzaj ne yo'o qui'nij ra'a so' man ní' nanj adonj. ⁹ Dan me se me rá Jesucristó nıcaj yu'unj so' man yuvıj vaa i'na' do', man yuvıj cavi' do', ne che'é dan cavi' so', ne che'é dan cunuu i'na' uún so' a.

¹⁰ Dan me se taj che'é cuta' ní' cacun' xraá tinúú ní', ne taj che'é nachrı' ní' nı'yaj ní' man tinúú ní' ma'. 'O se canıcun' cunudanj ní' rihaan Dıose vaa güıı, ne ca'ne' ma'an Dıose cacun' che'é ní' nanj adonj. ¹¹ Dan me se danj Dıose taj se vaa ya ya canıcun' ruj cunudanj yuvıj rihaan Dıose vaa güıı, ne ve'é ndo'o ca'mıı cunudanj yuvıj che'é Dıose a. Danj a'mıı danj Dıose a. ¹² Dan me se vaa güıı nata' 'o 'o ní' rihaan Dıose che'é se vaa qui'yaj ní' gaa cayáán ní' rihaan chumıı nihánj nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa se ca'vej rá ní' quıran' tinúú ní' cacun' che'é se vaa 'yaj ní' a

¹³ Che'é dan quisıj cataj ní' se vaa tumé tinúú ní' cacun' á. Tzaj ne cataj ya nij soj se vaa se qui'yaj tinúú soj cacun', qui'yaj ma'an soj a. ¹⁴ Gaa canocó 'unj Jesucristó sıj 'nij ra'a man ní', ne guun ya raj se vaa a 'ó rasuun ne yu'va' quıta'a' ma'. Tzaj ne sese vaa yo'o so' uun rá se vaa cacun' cha' 'o rasuun, ne ya uxrá cacun' cha so' a. ¹⁵ Sese yu'va' cha' yo'o rasuun rá tinúú so', ne sese cha so' maan, ne guun rá so' cha so' uún, ne dan me se cha so' maan, gaa ne quıran' so' cacun', quı'yáá so' á. Sese danj quı'yáá so', ne nuveé sıj 'ee rá man tinúú mé so' gaa a ma'. Se ca'vej rá so' quıran'

tinúú so' cacun' che'é se chá so' ma'. 'O se ne'én so' se vaa cavi' Jesucristó che'é ma'an tinúú so' adonj. ¹⁶ Ne se guun qui'yaj soj ca'mii yuvii nana nij che'é tucuáan sa' noco' soj ma'.

¹⁷ 'O se nicaj yu'unj Diose man ní', ne che'é dan se nanó rá ní' che'é se chá ní' do', che'é se co'o ní' do' ma'. Tzaj ne xcaj ní' cuentá che'é tinúú ní' á. 'O se che'é rej uun chij Diose, tzaj ne nuveé che'e se chá ní' do', nuveé che'e se co'o ní' do', me yo' ma'. Maan se che'é rej cunu sa' nimán ní' ne che'é rej guun niha' rá ní' ne che'é rej gaa xej nimán ní' qui'yaj Nimán Diose me yo' a. ¹⁸ Dan me se sese xcaj ní' cuentá che'é tinúú ní', ne ya sij noco' man Jesucristó me ní', ne guun niha' rá Diose ne'en Diose man ní', ne cataj yuvii ne amán rá ni'yaj man Jesucristó se vaa ve'é 'yaj ní' a.

¹⁹ Che'é dan danj inan' qui'yaj ní', gaa ne gaa dínj cumán ní', ne racuíj ní' tinúú ní', gaa ne sa' doj cumán ní', ne sa' doj canoco' ní' man Jesucristó adonj. ²⁰ Dan me se qui'yaj suun Diose nimán tinúú so', ne che'é dan se ca'vej rá so' quirí' rá tinúú so' che'é se chá ma'. Ne'en ní' se vaa sa' vaa daj a rasuun qui'yaj Diose chá yuvii do', co'o yuvii do', tzaj ne sese yu'va' cha' 'o rasuun rá yo'o so', ne cacun' chá so' man yo' adonj. ²¹ Sese yu'va' cha' 'o rasuun rá tinúú so', ne se chá so' maan, ne cunaj qui'yáa so' á. Sese yu'va' co'o' 'o na rá tinúú so', ne se co'o so' maan, ne cunaj qui'yáa so' á. Tadó so' se quiran' tinúú so' cacun' che'é se vaa qui'yáa so' á.

²² Sese guun rá so' se vaa a'vej rá Diose chá so' naj guun rasuun, ne inan' danj gaa rá ma'an so' rihaan Diose á. Se natá' so' danj rihaan yuvii ma'. Guun niha' rá so' rihaan Diose sese ne'én so' se

vaa sa' vaa rá so', ne'én so' me se a'vej rá Diose qui'yáá so' nanj á. ²³ Tzaj ne sese ne ne'en yo'ó so' sese ca'vej Diose chá so' 'o rasuun ni', sese se ca'vej Diose chá so' ni', ne se chá so' ma'. Sese chá so', ne tumé so' cacun' rihaan Diose che'é se ne guun ya rá so' se vaa a'vej Diose chá so', maan se chá ma'an so', ne che'é dan tumé so' cacun' adonj. Veé danj inanjanj vaa nu' se vaa qui'yaj ní' ei. Sese ne guun ya rá ní' se vaa a'vej rá Diose qui'yaj ní' 'o rasuun, ne se qui'yaj ní' danj ma'. Sese qui'yaj ní' danj, ne tumé ní' cacun' rihaan Diose nanj adonj.

15

Nana nihánj taj xna'anj se vaa no xcúún ní' racuíj ní' tinúú ní' a

¹ Xa' ní' sij amán rá se vaa a'vej rá Diose chá ní' naj guun rasuun, tzaj ne no xcúún ní' racuíj ní' man nij yuvij na'vee cuchuman rá se vaa a'vej rá Diose chá nij so' naj guun rasuun a. Ne racuíj ní' man yuvij na'vee cuchuman rá se vaa 'o cyaan vaa nu' güii rihaan Diose á. Se qui'yaj ní' se inanjanj me rá ní' qui'yaj ní' ma'. ² Tzaj ne racuíj 'o 'o ní' tinúú ní', ne guun niha' rá tinúú ní', ne sa' doj gaa tinúú ní', ne sa' doj quene'en tinúú ní' canoco' tinúú ní' Diose a. ³ 'O se ne qui'yaj Jesucristó se me rá ma'an Jesucristó qui'yaj so' ma'. 'O se danj Diose taj se vaa nana nij ca'mii yuvij che'é Diose ro', ca'mii uún yuvij che'é Jesucristó, ne ca'vej rá Jesucristó ca'mii nij yuvij nana nij che'é ma'an so' a. Danj a'mii danj Diose che'é ma'an Jesucristó a. ⁴ Gaa naá me se cachrón nii nana rihaan danj Diose yan quinari' ma'an ní' daj qui'yaj ní' gaa ne guun nucuaj ní' qui'yaj canaán ní' rihaan sayuun

ne quinari' nucaj nimán ní' gaa ne ca'vee guun ya rá ní' se vaa vaa güii cavii sa' ní' a. ⁵ Dan me se Diose me síi 'yaj uun nucaj nimán ní', ne síi noco' man Jesucristó me nij soj, ne che'é dan me raj yo'o cyaan gaa rá taran' nij soj, qui'yaj Diose a. ⁶ Gaa ne 'o cyaan ca'mii nij soj che'é Diose, ne ve'é ca'mii nij soj che'é Diose Rej Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' adonj.

Nana nihánj taj xna'anj che'é se vaa qui'yaj Jesucristó che'é nij yuvii israelitá do', che'é nij yuvii yaníj do' a

⁷ Che'é dan ve'é ca'mii soj ga tinúú soj gaa 'na' tinúú soj rihaan soj á. Danj qui'yaj Jesucristó, ve'é ca'mii so' ga ní' ei. Che'é dan danj qui'yaj guee ní', ve'é ca'mii ní' ga tinúú ní', ne ve'é ca'mii tinúú ní' che'é Diose á. ⁸ Dan me se cataj xna'anj 'unj rihaan nij soj che'é suun qui'yaj suun Jesucristó che'é nij yuvii israelitá, ne gaa naá me se cataj xna'anj Diose rihaan xii nij yuvii israelitá daj qui'yaj Diose che'é nij so', ne quisíj ya nu' nana yo', qui'yaj Jesucristó a. ⁹ Ne gaa ca'na' Jesucristó, ne ve'é ca'mii nij yuvii yaníj che'é Diose, qui'yaj so' a. 'O se che'é se vaa qui'yaj Jesucristó, che'é dan xcaj nij yuvii yaníj cuentá se vaa cunuu 'ee rá Diose ne'en Diose man nij so' ga nij yuvii israelitá, ne che'é dan ve'é ca'mii nij yuvii yaníj che'é Diose a. Danj a'mii danj Diose a.

Taj xna'anj danj Diose nana ca'mii síi cu'naj David rihaan Diose gaa naá, gaa cataj so':

—Che'é dan ve'é ca'mij rihaan nij yuvii yaníj che'é so', ne cachraj chra' rihaan so' a. —Danj ca'mii síi cu'naj David gaa naá a.

10 Ne taj uún danj Diose se vaa guun niha' rá nij yuvii yaníj ga nij yuvii israelitá a. 11 Ne taj uún danj Diose se vaa ve'é ca'mii cunudanj nij yuvii yaníj che'é Diose a. 12 Ne cataj uún síi cu'naj Isaías gaa naá se vaa cumañ yo'o ta'níi ta'nij si'no síi cu'naj Isaí rej síi cu'naj David gaa naá, ne ca'na' so', ne guun chij so' rihaan nij yuvii yaníj a. Gaa ne gaa nucuaj rá nij yuvii yaníj man so' se vaa tinanii so' man nij so' rihaan sayuun a. Danj taj síi cu'naj Isaías che'é Jesucristó a. 13 Dan me se nucuaj rá ní' ne'en ní' Diose, ne ne'en ní' se vaa vaa güii cavii sa' ní', qui'yaj Diose á. Dan me se amán rá nij soj ni'yaj soj Diose, ne che'é dan me raj guun niha' ndo'o rá soj, ne gaa xej nimán soj, qui'yaj Diose, gaa ne guun ya doj rá soj se vaa cavii sa' soj vaa güii, qui'yaj Nimán Diose adonj.

Nana nihánj taj xna'anj che'é suun qui'yaj suun Pablo rihaan Diose a

14 Veé dan me se guun ya raj se vaa síi sa' me ma'an soj, tinuj, nocoj. Xcaj ndo'o soj cuentá, ne ne'en soj nago' soj chrej sa' man tinúú soj ei. 15-16 Tzaj ne ca'ne' ndo'oj suun rihaan soj gaa qui'yáj yanj cartá nihánj nanj á. 'O se ne'en soj se vaa sa' uxrá qui'yaj Diose che'ej, ne ase vaa 'yaj suun xrej rihaan Diose ro', danj vaa 'yaj suun ma'anj rihaan Jesucristó, ne dan me se 'yaj sunj tucu'yonj se-nana Diose nana sa' man soj sij yaníj, ne vaa güii nacaj Diose man soj, ne che'é dan tucu'yonj man soj, ne me raj ca'vej Diose nacaj Diose man soj, ne me raj cunu sa' nimán soj rihaan Diose ei. Dan me se gaa sa' soj, qui'yaj Nimán Diose, ne che'é dan ca'ne' ndo'oj suun rihaan soj,

ne nu' nana nihánj cachronj rihaan yanj cartá nihánj a. ¹⁷ Dan me se racuíj ndo'o Jesucristó manj, ne che'é dan niha' raj che'é nu' se vaa 'yáj rihaan Diose ei.

¹⁸ Dan me se se ca'mij che'é se vaa aj qui'yaj yo'ó yuvii ma'. 'O se ne nó xcúnj qui'yáj danj ma'. Maan se cataj xna'anj 'unj che'é inanj se vaa qui'yaj Jesucristó gaa racuíj so' manj se vaa guun nu'cuáj cataj xna'anj 'unj rihaan soj sij yaníj che'é ma'an so', ne che'é dan cuno soj sij yaníj se-nana Diose, ne dan me se Jesucristó me síi racuíj manj narij nu' nana nihánj ca'mij rihaan soj, ne veé so' racuíj manj 'yaj sunj nu' suun 'yaj sunj nanj adonj. ¹⁹ Dan me se suun sa' nocoo 'yáj, 'yaj Jesucristó, ne Nimán Diose racuíj manj ca'mij se-nana Diose, 'yaj uún Jesucristó, gaa ne xcaj yuvii yanj nu' anicaj chuman' Jerusalén cuentá che'é se-nana Jesucristó nana sa', ne ndaa yuvii yanj yo'ó chuman' gan' doj ndaa estadó cu'naj Ilírico do', xcaj cuentá che'é se-nana Jesucristó nana sa', ne dan me se cuno nij so' nana, qui'yáj a. ²⁰ 'O se inanj me raj cataj xna'anj 'unj che'é Jesucristó rihaan yuvii ataa quene'en nana che'é so', ne se tucu'yonj man yuvii aj nari' nana che'é so' ma'. ²¹ Veé danj a'mii uún danj Diose, taj yo': "Yuvii ataa quene'en se-nana so' ro', xcaj nij so' cuentá a". Danj taj danj Diose nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ca'anj Pablo chuman' Jerusalén, ne ca'anj uún so' chuman' Romá a

²² Che'é dan ne ca'vee cuchij rihaan nij soj a. Quisíj que'ee güii cachronj se vaa cuchij rihaan nij soj, tzaj ne ne ca'vee cuchij rihaan soj ma'. ²³ Tzaj ne cuano nihánj me se navij suun rihanj chuman'

nihánj, ne guun que'ee guun raj cuchij rihaan nij soj, ²⁴ ne che'é dan me queñe'én 'uj̄nj man soj gaa ca'an̄j 'uj̄nj rej cu'naj España, raj a. Me rá 'uj̄nj carán' 'uj̄nj chiháán soj doj güii, ne niha' raj cayánj ga soj, ne nano ní' cuentó, gaa ne ca'an̄j ta'aj soj gaj rej cu'naj España, raj a.

²⁵ Dan me se ca'an̄j 'uj̄nj chuman' Jerusalén cuano, ne qui'yaj sunj rihaan nij sí amán rá ni'yaj man Jesucristó yanj chuman' yo' adonj. ²⁶ 'O se nij sí amán rá ni'yaj man Jesucristó yanj estadó cu'naj Macedonia do', estadó cu'naj Acaya do', me se me ndo'o rá nij so' rque nij so' doj sa'an̄j rihaan nij sí nique amán rá ni'yaj man Jesucristó yanj chuman' Jerusalén ei. ²⁷ Danj me rá ma'an̄j nij so' qui'yaj nij so', ne cataj xna'an̄j ma'an̄j nij so' rihanj se vaa me ndo'o rá nij so' racúij nij so' man nij sí nique yanj chuman' Jerusalén yo' adonj. 'O se yuvij israelitá me nij sí man̄j Jerusalén, ne nij yuvij israelitá qui'yaj nari' yuvij yanj se-nana Diose, ne che'é dan cunuu sa' nimán nij yuvij yanj, taj nij sí yanj man̄j roj estadó yo' adonj. Che'é dan no xcúún nij yuvij yanj racúij nij so' man nij yuvij amán rá ni'yaj man Jesucristó man̄j Jerusalén, rá nij so' a. 'O se sa'an̄j achiin man nij so', ne che'é dan rque nij yuvij yanj doj sa'an̄j man nij so' adonj. ²⁸ Che'é dan vaa suun rihanj tacuachenj sa'an̄j rihaan nij sí amán rá ni'yaj man Jesucristó yanj chuman' Jerusalén, ne dan me se nagoj sa'an̄j rihaan nij so', ne x'nuu rihanj, ne asa' ca'an̄j 'uj̄nj yo'óo nocoo cu'naj España ne vaj 'uj̄nj chrej, ne carán' 'uj̄nj chiháán soj a. ²⁹ 'O se ne'enj se vaa me rá Jesucristó cuchij rihaan soj, ne racúij so' manj

cuchij chiháán soj ei.

³⁰ Dan me se che'é se canoco' nu' ní' man síi cu'naj Jesucristó sij 'nij ra'a man ní', che'é dan 'ee rá ní' tinúú ní', 'yaj Nimán Diose, ne che'é dan cataj xna'anj 'unj rihaan nij soj se vaa racuíj soj manj cachinj ni'yaj ní' rihaan Diose che'ej á. ³¹ Cachinj ni'yaj soj se vaa quinanj rihaan nij síi israelitá yanj estadó Judea síi ne amán rá ni'yaj man Jesucristó a. Cachinj ni'yaj nij soj se vaa ve'é nacaj nij síi man chuman' Jerusalén sa'anj ra'aj nagoj man nij so' a. Dan me se me raj gaa nica' nimán nij so', ne ca'vej rá nij so' nacaj nij so' sa'anj rqué nij yuvij yaníj a. ³² Gaa ne guun niha' uxrá raj asa' cuchij chiháán soj, ne cuchij' yá 'unj chiháán soj, sese ca'vej Diose, gaa ne cunuu cuij rá taran' ní' ei. ³³ 'O se me raj gaa xej nimán soj, qui'yaj Diose adonj. Veé danj gaa ya ei.

16

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ve'é cumán nij síi amán rá ni'yaj man Jesucristó nij síi yanj chuman' Romá, rá Pablo a

¹ Cuchij' chana cu'naj Febe rihaan nij soj, ne dan me se ra'vij ní' níi noco' man Jesucristó me no', ne 'yaj suun ndo'o no' rihaan nij yuvij amán rá ni'yaj man Jesucristó nij síi yanj chuman' cu'naj Cencrea a. ² Sij noco' man Diose me soj, ne che'é dan ve'é ca'mii soj ga no' á. 'O se racuíj no' man que'ee yuvij, ne racuíj no' man ma'anj, ne che'é dan sese vaa se cachijn man no', ne racuíj soj man no' ei.

³ Cataj soj rihaan chana cu'naj Priscila do', rihaan síi cu'naj Aquila do', se vaa ve'é cayáán roj

so', raj á. 'O se qui'yaj suun roj so' gaj che'é Jesucristó a. ⁴ Dan me se ca'néé nimán roj so' cavi' roj so' che'ej, ne che'é dan nagó' 'unj graciá rihaan roj so', ne nago' núj gā nij sí yanj graciá rihaan roj so' a. ⁵ Cataj uún soj rihaan nij yuvii noco' man Jesucristó yuvii nuu chre' tucuá roj so' se vaa ve'é cumān nij so', raj á. Ne danj cataj uún soj rihaan sí cu'naj Epeneto á. 'O se 'ee raj man so', ne so' me sí cuchumán rá ni'yaj man Jesucristó asino yaan rihaan cunudanj nij yuvii man estadó cu'naj Asia a.

⁶ Ne cataj soj rihaan chana cu'naj Mariá se vaa ve'é cayáán no' á. 'O se que'ee ndo'o qui'yaj suun no' che'é soj a. ⁷ Ne cataj soj rihaan sí cu'naj Andrónico do', rihaan sí cu'naj Junias do', se vaa ve'é cayáán roj so', raj á. 'O se yuvii israelitá me roj so' gaj, ne qui'nij roj so' taga' gaj uún a. Nij apóstol cune' Jesucristó man nata' se-nana so' rihaan yuvii ro', ne'en man roj so', ne gaa asij ataa cuchumān raj ni'yaj 'unj man Jesucristó, ne cuchumán rá roj so' ni'yaj roj so' man Jesucristó a.

⁸ Ne cataj soj rihaan sí cu'naj Amplias se vaa ve'é cayáán so', raj á. 'O se noco' núj man Jesucristó, ne che'é dan 'ee raj man so' a. ⁹ Ne cataj soj rihaan sí cu'naj Urbano se vaa ve'é cayáán so' á. 'Yaj suun so' gaj che'é Jesucristó a. Ne cataj uún soj rihaan sí cu'naj Estaquis se vaa ve'é cayáán so', raj, che'é rej 'ee raj man so' a.

¹⁰ Ne cataj soj rihaan sí cu'naj Apeles se vaa ve'é cayáán so', raj á. Ne'en ní' se vaa sí noco' raan man Jesucristó me so' a. Cataj soj rihaan nij tuvi' sí cu'naj Aristóbulo se vaa ve'é cumān nij so', raj á. ¹¹ Ne cataj soj rihaan sí cu'naj Herodión se vaa

ve'é cayáán so' á. 'O se síí israelitá me so' gaj a. Ne cataj soj rihaan nij síí noco' man Jesucristó nij tuvi' síí cu'naj Narciso se vaa ve'é cumān nij so', raj á. ¹² Ne cataj soj rihaan chana cu'naj Trifena do', rihaan chana cu'naj Trifosa do', se vaa ve'é cayáán roj no', raj á. 'O se 'yaj suun ndo'o roj chana yo' che'é síí 'nij ra'a man ní' a. Ne cataj soj rihaan chana cu'naj Pérsida se vaa ve'é cayáán no', raj á. 'Ee rá ní' man no', ne que'ee ndo'o qui'yaj suun no' che'é síí 'nij ra'a man ní' a. ¹³ Ne cataj soj rihaan síí cu'naj Rufo se vaa ve'é cayáán so', raj, che'é se sa' uxrá noco' so' man síí 'nij ra'a man ní' a. Cataj uún soj rihaan nii so' se vaa ve'é cayáán no', raj á. 'O se ase vaa ve'é 'yaj chana rihaan ta'níí chana ro', danj 'yaj no' rihanj a.

¹⁴ Ne cataj soj rihaan síí cu'naj Asíncrito do', rihaan síí cu'naj Flegonte do', rihaan síí cu'naj Hermas do', rihaan síí cu'naj Patrobas do', rihaan síí cu'naj Hermes do', rihaan cunudanj yo'ó nij tinúú ní' síí yanj ga nij so' do', se vaa ve'é cumān nij so' á. ¹⁵ Cataj soj rihaan síí cu'naj Filólogo do', rihaan chana cu'naj Julia do', rihaan síí cu'naj Nereo do', rihaan ra'vij so' do', rihaan síí cu'naj Olimpas do', rihaan cunudanj yo'ó nij síí sa' noco' man Diose yanj ga nij so' do', se vaa ve'é cumān cunudanj nij so', raj á. ¹⁶ Gaa nari' tuvi' nij soj, ne ve'é ndo'o ca'mij soj ga tinúú soj á. Danj qui'yaj nij soj, tihanj nij soj se vaa 'ee rá nij soj tinúú soj ei. Ne cunudanj nij síí amán rá ni'yaj man Jesucristó yanj nu' rihaan chumij me se ve'é cumān nij soj, rá nij so' nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa guun yanj ní'

rihaan nij sít qui'yaj quixra' ta'aj ní' ga tinúú ní' a

¹⁷ Chrej nucuj me narquej rihaan soj nihánj, tinuj, nocoj. Dan me se vaa yuvi me rá cunú' soj ga tinúú soj che'é nana aj nari' soj, ne guun na'aj soj che'é se-nana Diose, qui'yaj nij so', ne che'é dan guun yaníj soj rihaan yuvi 'yaj danj á. ¹⁸ Ne 'yaj suun nij so' rihaan Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' ma'. Maan se 'yaj suun nij so' che'é ma'an nij so' adonj. 'Q se ve'é ndo'o vaa nana a'mii nij so' che'é yuvi, ne danj 'yaj nij so', tiha' yu'unj nij so' man yuvi, ne ndaa yuvi ne tumé cacun' tiha' yu'unj nij so' man ei. ¹⁹ Dan me se aj cuno cunudanj yuvi se vaa sa' uxrá cuno soj se-nana Diose, ne che'é dan guun niha' raj che'é soj, ne me raj xcaj soj cuentá, ne qui'yaj soj se sa' ni'yaj Diose a. Tzaj ne na'vej raj nari' soj qui'yaj soj tucuaán chi'ii mei. ²⁰ Dan me se vaa xej nimán ní', 'yaj Diose á. Ra'yanj qui'yaj canaán soj rihaan sít cu'naj Satanás, qui'yaj Diose, ne me raj qui'yaj Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' se luj che'é soj nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ve'é cumán nij sít cuchumán rá ni'yaj man Jesucristó yanj chuman' Romá, rá nij tuvi' Pabló a

²¹ Dan me se ve'é cumán nij soj, rá sít cu'naj Timoteo sít 'yaj suun gaj a. Ne sít cu'naj Lucio do', sít cu'naj Jasón do', sít cu'naj Sosípater do', nu' nij so' me sít taj se vaa ve'é cumán soj, rá nij so' a. Yuvi israelitá me nij so' gaj a. ²² Sít cu'naj Tercio mej, ne 'unj me sít achrón se-nana sít cu'naj Pabló rihaan yanj nihánj, ne ve'é cumán nij soj, raj a. ²³ Ne me rá sít cu'naj Gayo se vaa ve'é cumán nij soj, ne ve' tucua so' yáán 'unj, ne nuu chre'

cunudañj nij sí amán rá ni'yaj man Jesucristó ve' tucua' so' a. Ne ve'é cumañ soj, taj sí cu'naj Erasto, ne sí atá sa'anj rihaan chuman' nihánj me so' a. Ne ve'é cumañ soj, rá tinúú ní' sí cu'naj Cuarto a. ²⁴ Dan me se me raj qui'yaj Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' se luj che'é cunudañj nij soj a. Veé danj gaa ya ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa sa' uxrá vaa Diose
a

²⁵ Guun nucuaj Diose racuíj Diose man soj nari' soj nu' nana sa' ca'mij rihaan soj a. Nana sa' che'é Jesucristó me nana yo' a. Dan me se gaa naá me se ne ca'vee xcaj yuvií cuentá che'é se-nana Diose ma'. Tzaj ne yaj ro', ne tihaan Diose se-nana Diose rihaan ní' a. ²⁶ Dan me se ca'ne' Diose suun rihaan nij sí nata' se-nana Diose gaa naá, cachron nij so' se-nana Diose rihaan yanj, ne danj qui'yaj nij so', ne xcaj cunudañj nij yuvií cuentá che'é se-nana Diose, ne me rá Diose cuchuman rá nij yuvií se-nana Diose, ne canoco' nij yuvií man Diose, ne Diose me se daj chihaa míj se cavi' so' ma'.

²⁷ Ne Diose me se oruun Diose, ne raá orún' so' avii cunudañj nana cuu sa' a. Sa' uxrá qui'yaj ta'níi so' Jesucristó che'é ní', ne che'é dan ve'é ca'mii ní' che'é Diose nu' cavii nu' ca'anj a. Sa' uxrá qui'yaj so' adonj. Ya ya danj guun adonj.

**Se-nānā Diosē nanā sã' me rá catũũ nimán ní'
a
New Testament in Triqui, Copala (MX:trc:Triqui,
Copala)**

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Triqui, Copala

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Triqui, Copala [trc], Mexico

Copyright Information

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Triqui, Copala

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

3a8f2838-fe9f-5490-8d78-a7bbfddab871